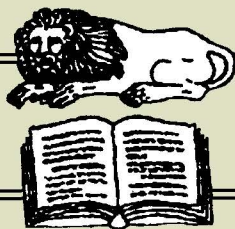

Jeromos füzetek

Bibliatudomány – Bibliaapostolság

110. szám

Karácsony

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

Budapest, 2017

Jézus születése (kopt ikon)	címlap
A Karácsony titka (Vigilia Kiad., 2015)	1
Szerzői szerepfelfogás az Ószövetségben és az evangéliumokban (Cziglányi Zsolt)	3
Péter és az első tanítványok meghívása (Nyúl Viktor)	11
„Élő Ige” Bibliaiskola (Vágvölgyi Éva)	23
A kairói Kopt Negyed	38
Karácsony Egyiptomban	44
Muszlim prédikáció Karácsonyról	45
Az egyiptomi kopt keresztényekről	50
Matta el Meszkin könyvének II. kiadása	52
A katolikus zseb-bibláról (Thorday Attila)	53
Társulatunk életéből	57
Az erdélyi Katolikus Magyar Bibliatársulat ezévi programjai	62
Ajánlatunk	Borító

J e r o m o s f ü z e t e k
az első magyar szentírástudományi folyóirat
– gyakorlati anyaggal hitoktatók számára –
ISSN 0866-2207

Szerkeszti, kiadja és terjeszti:

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

1066 Budapest, Teréz krt. 28. I/6. Fax: 312-24-78

Nyitva: hétfő-csütörtök, 9-17-ig ☎ 332-22-60

Email: jeromos@biblia-tarsulat.hu

Honlap: www.biblia-tarsulat.hu

**A szerkesztőbizottság tagjai: Gyürki László, Kocsis Imre,
+Székely István, Tarjányi Béla,
Thorday Attila, Vágvölgyi Éva**

Felelős szerkesztő: Tarjányi Béla

Nyomda: Royal Press Hungary Kft.

A Karácsony titka

Nyilvánvaló, hogy a megtestesülés nagy titka mindig misztérium marad. „Mi módon van jelen személyesen az isteni Ige az emberi testben, amikor ugyanaz a személy teljes lényegében az Atyá

nál van? S hogyan lehet teljes isteni természete és ugyanakkor teljes emberi természete is, amikor semmit sem veszít el abból, ami benne isteni, sem pedig abból, ami emberi?” Szent Maximosz szerint ezeket a titkokat egyedül a hit fogja fel, hiszen a hit azoknak a dolgoknak az alapja és valósága, amelyek meghaladják az emberi értelem erejét. *(Szt. Hitvalló Maximiosz)*

A mindenható és mindenekfölött álló Isten az emberi természet-hez vegyül, hogy „magával ragadja az emberi természetet az istenség fényébe.” Mivel az embert másként nem lehetett kiváltani a súlyos bajokból, „vállalta ezt a teljes szenvedélymentesség Királya, hogy a saját dicsőségét felcserélje a mi életünkkel. Így jött el a mi mocsunkba a tisztaság, de a szenny a tisztaságot nem érintette”, ahogy János evangéliuma írja: „A világosság a sötétségben világított, a sötétség azonban azt nem fogta fel” (1,5). A fény megérkezéssel ugyanis megsemmisül a homály, „a Napot nem homályosítja el a sötétség... A romlásnak indultat megmenti a romolhatatlan. A romlás nem érinti a romolhatatlanságot.” *(Nisszai Szt. Gergely)*

A megtestesülést is kinyilatkoztatás, Isten meglepetése az ember számára. „Az a valaki, akinél nagyobb nem gondolható el, egészen hozzánk kicsinyíti önmagát. A megtestesülés arról az Istenről beszél, aki úgy tud szeretni, hogy valóban az ő sorsává lesz az, ami velünk történik: örömkünk az ő öröme, fájdmunk az ő fájdalma, halálunk az ő testben elszenvedett halála.” Karácsony a kezdet húsvét csodájához, hiszen a testté lett Ige „testi föltámadásával kivezető utat mutat a halál sötétjéből... Üdvözítő igazságával hitet, reményt és szeretetet ébreszt.” *(Puskás Attila)*

Isten, aki megteremtette Ádámot, „nem nyugodott bele a kudarcba, nem hagyta magára a póruł járt embert, sőt teljessé tette a teremtés eredeti tervét, az ember üdvözítését, fölemelését szentháromságos isteni szeretetébe... Az Ige, akibe az Atya egészen beleadja magát, emberré lett. A szeretet legbelső dinamikája: eggyé válni a szeretett másikkal. Véges világunkban ezt nem tudjuk beteljesíteni. Egyedül Isten volt képes rá, amikor Fia Szűz Máriától emberként született e világra. Eddig nem ismertük fel Isten harmadik, legfontosabb ajándékát – most ebben az Újszülöttben megtestesült szeretete láthatóvá válik. Belőle tudjuk meg, hogy Isten az önmagából kilépni képes, önmagát elajándékozó teljesség, aki azért teremtette meg az embert, hogy ennek a boldogságnak részesévé tegye.” (Lukács László)

A megtestesült Isten egyszersmind emberi személlyé vált Isten is. Ennek következtében nem a filozófiai abszolútumban, hanem „a személyes és húsban-emberi valóban megszületett Istenben hiszünk. Ez pedig a Krisztushoz kötődést nem metafizikai belátásként, hanem eleven, személyek közötti, élő lüktető valóságként mutatja fel nekünk. Nem azért hiszünk, mert belátjuk az abszolút igazságot, hanem azért, mert szeretet-tapasztalatra teszünk szert a megtestesült Istenben, és így abszolút bizalomra ébredünk iránta.” (*Török Csaba*)

A teremtés nem lett volna teljes, ha Isten maga is nem vállalja a megtestesülést. A karácsonyi bölcsőben „a kisdetek ártatlanságával fekszik ez az ártatlan Isten, kinek szeretete soha nem hagyja nyugton szívünket. Békéje örök kísértője minden háborúságnak. A karácsonyi ünnep külsősége mit se ér e tiszta, ártatlan és egyetemes szeretet nélkül. Vajon valaha is meg fogja teremteni valódi gyümölcseit közöttünk?” – teszi föl a kérdést a költő csaknem negyven esztendővel ezelőtt, s látva a világ békétlenségét, sajnos a kérdés ma is égetően aktuális. A végtelen hatalmú Isten szeretetből eljött közénk, alázatosan lehajolt hozzánk, ám az emberiség jelentős része nem vesz erről tudomást, szívében nem, legfeljebb szavaiban él Krisztus. (*Pilinszky János*)

Karácsony titka – A teológia és az irodalom tükrében, szerk. Lukács László és Puskás Attila. Vigilia Kiadó, 2015. (A Magyar Kurír/Bodnár Dániel ismertetése alapján).

Cziglány Zsolt

Szerzői szerepfelfogás¹ az Ószövetségben és az evangéliumokban

Az ószövetségi kánon első két iratcsoportja a bibliai narráció két alaptípusa. A történeti irodalom – ideértve a prófétai könyvek elbeszélő részeit is – harmadik személyű narrációt követ, amelyben az elbeszélő szubjektuma nem jelenik meg, sőt a klasszikus ószövetségi elbeszélésben még az elbeszélés belső hallgatója, a narrataire sem ismerhető fel.

A prófétai beszéd alapja, hogy Isten egy közvetítőn, a prófétán keresztül szól a népéhez. A próféta – ha egyáltalán beszél a maga szerepéről – követként írja le magát. Az a feladata, hogy átadjon egy üzenetet, nincs személyes véleménye vagy érdeke vele kapcsolatban. Amikor ez a beszéd írássá, holt betűvé válik, akkor a névtelen szerkesztő a közvetítői folyamatot történetbe teszi át, múltbéli eseményként beszéli el (ezt jelzi is a könyv feliratával). A prófétai szó ezzel a hajdanvolt hallgatóságnak szól; nekünk csak annyiban, amennyiben párhuzamot találunk az egykori és a mai beszédhelyzet között. Az író, aki elbeszéli nekünk az egykori élő beszédet, a történeti művekhez hasonlóan rejtve marad, semmit nem árul el a szándékáról, véleményéről vagy az írás céljáról.

A klasszikus bibliai irodalom tehát anonim, időtlen és általános, abban az értelemben is, hogy mindenkire szól, és abban az értelemben is, hogy a műveknek nincs kimondott célja. Ez a forma a legalkalmasabb arra, hogy a bennük elbeszélte események és beszédek nyilvánkoztatásként jelenjenek meg, amelyek időtlenek és általános érvényűek.² A szerző itt egy szent hagyomány átadását tekinti a céljának, ezért e művek az ún. *hagyományirodalomhoz* tartoznak.³

¹Szerzői szerepfelfogás alatt azt értjük, mit tekint az író feladatának a mű írása során, milyen a művéhez és a remélt olvasóihoz való viszonya.

² Ernst Axel Knauf szerint tévúton jár az a bibliamagyarázat, amely a Tóra és a Próféták mögött a szerzőt vagy szerzőket keresi, mert ezek a könyvek természetük szerint a hagyományirodalomhoz tartoznak és nem a szerzői irodalomba (ahova például a Talmud, amely mindig tekintélyes

Ez a klasszikus felfogás először a prófétai irodalomban módosul: egyrészt megjelenik *a közvetítő személye, hivatása és sorsa iránti érdeklődés*, másrészt megjelennek az olvasó szempontjai. A prófétai minikánont (Jer+Ám-Oz-Mik-Szof) formáló deuteronomisták számára a fogság előtti kor egyedül hiteles személyiségei azok a laikus próféták voltak, akik az ország vezetői ellenében megjövendölték Izrael és Júda pusztulását. Ők mentették meg Izrael hitét, mert szavuk által Isten igazmondónak bizonyult. A próféta személye ezzel felértékelődött: már nemcsak szócsó, de közvetítő is, aki az ítéletnek egyszerre hirdetője és elszenvedője, és akinek a sorsa, hivatása, személyes világa az Istentől megérintett egyén, az elkötelezett hívő mintája és példaképe. Ezt a témát a prófétai művekben a meghívás-elbeszélések, ars poeticák, vallomások hordozzák.

Az időtlenségből kilépés másik eleme *a kortárs olvasó szempontjainak* a megjelenése a prófétai könyvekben. A történeti helyzet változásával az eredeti isteni üzenet fénytörést kap: Ámosz számára például fontos volt, hogy az ítéletet elkerülhetetlennek mutassa be – de ami egykor súlyos jel volt Szamaria luxusba feledkezett, önhitt nemzedékének, ugyanaz reménytelenséggel tölti el egy későbbi korban azokat, akik átélték a pusztulást, és a továbblépés lehetőségeit keresik. Ezért a szerkesztők a következő évszázadokban folyamatosan feltöltik a prófétai könyveket a jelen szempontjaival⁴ – anélkül azonban, hogy az időtlen és általános kifejezési formát feladnák.

Ezekieltől a *rib*-eket, a perbeszédet felváltják a vitabeszédek: eddig Isten vádakát olvasott hűtlen népe fejére; most teret kapnak a közzélekedés vagy az olvasó szempontjai is: tévedéseikre, hibás elgondolásaikra, kérdéseikre vagy kétségeikre a próféta által Isten fe-

szerveket idéz: „Gamálielel rabbi mondta...”; „Nikodémus rabbi mondta...” – ez a forma az Ószövetségben ismeretlen). Ld. L. «Historiographiedéuteronomiste» (DtrG) existe-t-elle? in: Pury-Römer-Macchi (szerk.): *Israël-construitsonhistoire, Labor et fides*, Genève, 1996, 411-412.

³Az Ószövetség történeti kutatása számára éppen az okozza a fő problémát, hogy a szövegekben alig-alig találunk utalásokat arra, ki, mikor, milyen célok, szempontok mentén és kinek írja a művét, és milyen érdeklődést, hozzáállást feltételez a remélt olvasóiról.

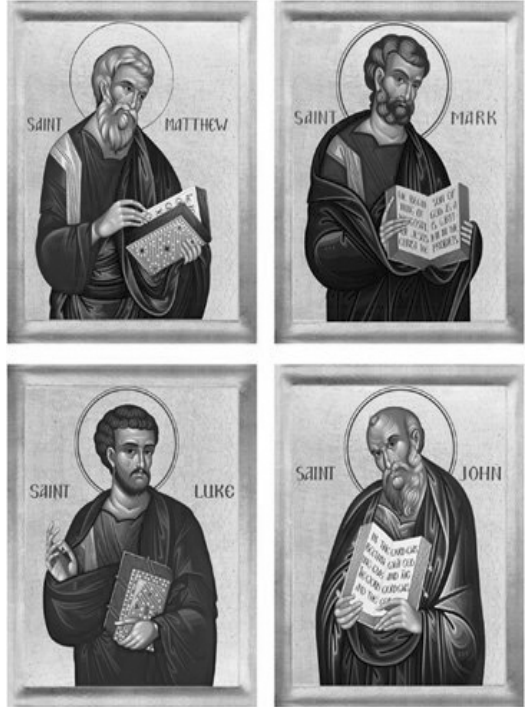
⁴Ilyen szempontok például: a deuteronomista reform céljai, reflexiók Júda bukására, a fogságból való hazatérés, a Tóra köré épülő vallásosság, eszkatologikus remények.

lel. Aggeus, de főleg Malakiás könyve már teljesen eltávolodik a klasszikus prófétai kinyilatkoztatástól, és Isten szavát válaszként fogalmazza meg a kortársai számára.

Megvannak tehát az előzményei az egyéniség, a szerzőség iránti érdeklődésnek és az olvasói szempontok figyelembe vételének, de a szerzői irodalom igazán csak a hellenista korban bontakozik ki.

A hellenista kor irodalmát érdekes ket-tősség jellemzi: egyfelől a saját hagyományok iránti vonzalom, az ősi nyelv és kultúra megőrzése iránti igyekezet (de ez muzeális igyekezet!), másfelől a hagyomány kérdéses-sé tétele: a kétely megjelenése, a hangsúly eltolódása a közösség kérdéseitől az egyéni sors, a személyes kapcsolatok felé. Ez utóbbi főként a kedvelt kisműfajokban vi-rágzik, mint amilyenek az epillion, az idill és az epigramma.⁵

A multikulturális környezetben a zsidó identitás személyes vállalás, mégpedig áldozattal járó vállálás, mert a zsidó identitás meg-

A négy evangélista

⁵ A hellenista kor kulturális és irodalmi világának remek összefoglalása: ChrysiGiantsiouWatrinet: *Le mimegrecantique*, Littératures, Université d'Avignon, 2010; HAL Id: tel-00586642; 247-275.

őrzése egyben a másodrendű társadalmi státusz elfogadását is jelentette.

A kor zsidóságát foglalkoztató sorskérdések főleg a diaszpóra irodalomban jelennek meg (Eszter, Tóbiás, József novella, Dániel udvari elbeszélései). E művek az író és az olvasók vívódásait közvetett módon, a szereplők sorsán keresztül mutatják be. A hagyománnyal kapcsolatos kétely Jób könyvében is a szereplők közötti vita formájában kerül kifejezésre.

A szerzői irodalom áttörését a Prédikátor könyve hozza el. Bár ez a mű is – hasonlóan a prófétai könyvekhez – egy harmadik személyű felirat és epilógus keretébe helyezi a Prédikátor szavait (= elbeszéli a prédikátor szavait), de a könyvben beszélő többé nem Isten követeként vagy a hagyomány tanítójaként lép fel, hanem vállaltan a saját tapasztalatait és töprengéseit mondja el. Pürrhont idéző kételkedésének alapja az, amit személyesen megélt, vagyis egyfajta tanúságtétel (láttam..., mondtam..., stb.).

A szubjektív tapasztalat azonban már nem kinyilatkoztatás. Valaha egy tekoai pásztor Isten követeként jelenhetett meg Izrael királyi szentélyében. Most a megszólalónak kell igazolnia, hogy érdemes a meghallgatásra és szavainak továbbadására. Szavait már nem Isten tekintélye hitelesíti, hanem a sajátja. A prédikátor a bölcsességével kivívta a tanítványai tiszteletét, akik egyszerűen csak qoheletnek nevezik (1,2; 7,27, továbbá az utószó kétszer egymás után: 12,9.10). De amikor a gondolatait könyvbe foglalják, vagyis olyanok számára teszik közkinccsé, akik személyesen nem ismerték, akkor az olvasó előtt is ismert tekintéllyel kell felruházni – így lesz belőle Dávid fia, Jeruzsálem királya (1,1; 1,12).

Ezzel megkezdődik az eredetileg névtelen bibliai könyvek összekapcsolása a bennük szereplő tekintélyes alakokkal: a szerző iránt érdeklődő hellenista és római kor már a történeti könyvek vagy a zsoltárok esetében sem elégszik meg azzal, hogy e műveket igazolja a hosszú hagyományozás és a szakrális használat; mögöttük egy nagy névnek kell állnia, hogy normatív alkotásként olvassák őket.

A kánoni művek régiformája az anonim és személytelen könyv, amely Isten cselekvésének és szavának áthagyományozása, az új pedig Isten embereinek személyes tanúságtétele. Ez utóbbiak formu-

lája: én, a prédikátor (1,2), én, Dániel (8,1.15.27; 9,2; 10,2.7; 12,5), az Újszövetségben pedig: én, János (Jel 1,9). Az elsőt a hosszú hagyományozás és a szakrális használat hitelesíti, a másodikat a szerző tekintélye.

A szerzői irodalom térnyerése nem jelenti a hagyományirodalom megszűnését. A hírnevet és az olvasói elismerést hajhászó hellenista szerzői művekkel szemben a korai judaizmus irodalmában jelen vannak a hagyományos bibliai szerzői szerepfelfogás folytatói – vagy inkább utánzói – is. A Krónikák könyve mintája láthatóan a Tóra és a DTM; a Makkabeusok első könyve a bibliai történetírás klasszikusaitól tanul. Mindkét mű határozott ideológiai programot követ; hiányzik belőlük az az árnyaltság és összetettség, amely a Tórában és a Prófétákban megőrzött hagyományt jellemzi; de irodalmi értelemben a teljes kívülállás és anonimitás tradícióját követik.

A szerzői szerepfelfogást illetően léteznek kevert műformák is. Sirák fia könyve például megnevezi a szerzőjét (rajta kívül csak a páli levelekben találkozunk ezzel): Jézus Sirák fia, Eleazár unokája, a jeruzsálemi (50,27 – a LXX verziója szerint). Simon főpap dicséretével (50,1-21) világosan utal a korára, az írástudókról szóló 39,1-15-ben pedig megfogalmazza kettős feladatát: a mózesi és prófétai hagyomány őrzése, átadása, tanítása – de egyben a kortárs bölcsesség gyűjtése (utazásai során akár külföldről is), kutatása és tanítása. Sirák fia tehát egyszerre a hagyomány átadója és kortárs értelmezője.

A Makkabeusok 2. könyve ezzel szemben anonim marad, miközben teljesen felhagy a hagyományos bibliai történetírás stílusával és szerzői szerepfelfogásával. Felveszi a hellenista történetírás társalgó stílusát, vallomást tesz a forrásairól (2,23), módszeréről és céljairól (2,25-32; 15,38-39).

Így érkezünk el az Újszövetséghez, amelynek irodalma alkalmi írásokkal kezdődött: a páli leveleket a szükség hívta létre. Az első mű, amelyet a hagyományozás szándékával írtak, mai tudásunk szerint Márk evangéliuma volt. Könyvével új műfajt is teremtett, amit őutána kánoni és apokrif szerzők egész sora használt arra, hogy Jézusról szóló vagy Jézus nevével eladni kívánt tanítását írásba foglalja.

Az evangélium műfaj az őskeresztény igehirdetésből, a kérügmából nőtt ki. A kérügma – ahogyan a neve is mutatja: kihirdet, kikiált – nem elbeszélő, hanem meghirdető műfaj. Az örömhírt jelentő evangélium szó vele gyakorlatilag azonos értelmű. A szóbeli kérügma/evangélium Jézust hirdette, akinek élete, halála és feltámadása személyesen nekünk szóló üzenet az Isten országáról, a bűnbocsánatról, az új esőrrök életről. Ezt az üzenetet szemtanúk mondják el, vagy olyanok, akiknek szemtanúk adták át.⁶ Látható, hogy a kérügma szubjektív műfaj: tanúságtétel, amely az apostolok személyes megtapasztalásán alapul. Márk számára fontos, hogy mielőtt Jézus bármit mondana vagy tenne, előbb meghívja a három főapostolt, Simont, Jakobot és Jánost (Mk 1,15-20) – ők tehát mindent láttak és hallottak, még a színeváltozás hegyén is ott voltak (Mk 9,2-10).

Amikor azonban Márk írásba foglalja a kérügmát, és evangéliumnak nevezi el (1,1), a személyes tanúságtételt személytelen és anonim elbeszéléssé formálja, a megtérésre és hitvallásra való közvetlen felszólítást a szereplők szájába adja és a cselekmény részévé teszi. Jézus mondja a kortársainak Galileában (1,15), Péter (8,29) és a pogány százados (15,39) tesznek róla vallomást. Márk tehát visszatér a klasszikus bibliai hagyományirodalom szerzői szerepfelfogásához: az író már nem tanúságtévő, hanem a hagyomány névtelen átadója. Jézus művét prófétai keretbe helyezi (Keresztelő János meghirdeti Jézust: 1,2-8; illetve az angyalok meghirdetik Jézus feltámadását, és megbízzák az asszonyokat az üzenet átadásával: 16,6-7). Célja azonban az, hogy rávezesse az olvasót arra, Jézus sokkal több, mint a végső próféta; ő a Messiás (8,29), Isten Fia (15,39).

Máté evangéliumának szerzője világosan felismerte Márk célját: a bibliai mintákat követve kánoni hagyománnyá érlelni a Jézusról szóló igehirdetést. Könyve a Tórához és a Krónikák könyvéhez hasonlóan nemzetségtáblán át jut el Jézushoz, aki Mózesnél is nagyobb tanító; a szövetség beteljesítője, az új Izrael alapítója. Máté annyira követi a bibliai hagyományirodalom szerzői mintáját, hogy még azt a

⁶ Élvezetesen és közérthetően rekonstruálta Charles Harold Dodd az apostoli igehirdetést *The apostolic preaching and its developments* c. klasszikussá vált könyvében (első kiadása: London, 1936).

néhány magyarázatot és személyes utalást is elhagyja könyvéből, amelyekkel Márk a cselekményből kiszól (Mk 5,30; 7,3-4; 15,51-52).

Lukács evangéliumának bevezetése hellenista elbeszélő stílusban készült; megnevezi a könyv forrásait, megírásának okát és célját, de a mű a bibliai történetírás hagyományait követi. Bár a narrációt jellemzi bizonyos könnyedség és gördülékenység, az evangélium célja ugyanaz, mint Márk és Máté írásáé: elbeszélő formában összegyűjteni, megőrizni és továbbadni azt a hagyományt, amit a szemtanúk kezdetől fogva hirdettek (1,2). A bevezetőt követően a szerző vis??szalép a függöny mögé, többé nem kommentálja a történéseket, hanem engedi, hogy az elmondottak magukért beszéljenek.

A szinoptikusok tehát egyéni sajátosságaikkal együtt is ugyanazt a szerzői szerepfelfogást képviselik; tudatosan visszanyúlnak az ószövetségi hagyományirodalom narratív formáihoz. Mindannyian a Márk által megteremtett műfajt képviselik, azt építik, csiszolják alkotásukkal. Ezért érdekes és elgondolkodtató, miért szakít a negyedik evangélium az elődök szerepfelfogásával.

János evangéliuma ugyanis tanúságtételek gyűjteménye. Célja ugyanaz, mint Márké: szeretné, ha az olvasó eljutna Tamás hitvallásáig (20,28), és ebben megtalálná boldogságát (20,29). Ezt a célt azonban nyíltan felvállalja; írásának kifejezett célja, hogy az olvasót hitre és megtérésre vezesse (20,31). A leírtak hiteléről a szerző tanúskodik (19,35; 21,24), mint ahogy az evangéliumban minden és mindenki Jézus mellett tesz tanúságot: Keresztelő János (1,7.8.19), Jézus a szavairól (3,11; 5,31), az ígéről (18,37); az Írások Jézusról (5,39); az Atya Jézusról (5,37; 8,18); a Szentlélek Jézusról (15,26). A tanítványoknak is tanúságot kell tenniük róla, hiszen kezdetől fogva vele voltak (15,27, vö. Márk evangéliumában a három fő apostol meghívásával).

János evangéliumának szerzője úgy tér vissza a kérügma vállaltan személyes formájához, hogy közben nem nevezi meg önmagát, nem használja az egyes szám első személyű formát (én, János), hanem önmagáról is harmadik személyben beszél (aki ezt látta...: 19,35; a meg nem nevezett szeretett tanítvány: 13,23; 19,26; 20,2; 21,7; 21,20). Megtartja az evangélium cselekményszerkezetét, időkeretét

(előtörténet, majd a nyilvános működéstől Jézus feltámadás utáni megjelenéséig), de ezt a keretet más módon tölti meg: nem a történetek értelmezik Jézust, hanem Jézus a történeteket; Jézus nem az Isten országáról beszél⁷, hanem önmagáról (én vagyok az élet kenyere, a világ világossága, a feltámadás és az élet, stb.). Miközben Lukács gondosan utána járt mindennek (1,3), azaz elénk tárt mindent, amit Jézusról sikerült összegyűjtenie; addig János az utószóban nyíltan megmondja, hogy sok jel volt ezen kívül is, amiket ő nem írt meg (20,30).

Miért érezte szükségét János evangéliumának írója, hogy megváltoztassa az evangélium hagyományos, a klasszikus bibliai történetírást követő szerepfelfogását? Mi változott azóta, hogy Márk, Máté és Lukács műve megjelent és elterjedt? Milyen olvasói igények, lelkipásztori célok jelentek meg időközben? Ha tudnánk a választ ezekre a kérdésekre, jobban érthetnénk János művét. De biztosat csak annyit tudunk, hogy az ókeresztény egyház kétségek nélkül kiállt a negyedik evangélium mellett. Bár az adatai és a felfogása sokban különbözik a szinoptikusoktól, hitelesnek találta, a kánon részének tekintette. János evangéliuma csak még hangsúlyosabbá tette, hogy az evangélium mint műfaj nem Jézus életrajza, nem a valaha élt Jézusról szóló tudósítás, hanem az írott kérügma, vagyis tanúságtétel az élő Jézusról, az ő megváltó és üdvözítő művétől, a feltámadt Krisztusról, aki az egyházban és a Szentlélek által a világban az idők végezetéig ugyanazokat cselekszi, amiket megtestesülésétől a feltámadás utáni jelenésekig tett közöttünk.

⁷ A βασιλείαςzó egyetlen versben fordul elő az evangéliumban (miközben a szinoptikusoknál hatvanhatszor, a legtöbbször az Isten országa vagy a mennyek országa szerkezet részeként), de Jézus ott is az ő országáról beszél Pilátus előtt, amely nem e világból való (18,36). Az, hogy az ország Krisztusé, ezen kívül csak az Ef 5,5-ben és Jel 1,9-ben található.

Nyúl Viktor

Péter és az első tanítványok meghívása

Márk Péter-ábrázolása a Mk 1,16-20 perikópában -

1.1. Bevezetés

Márk evangéliumában ez az első perikópa, ahol Péterrel találkozunk. E szakasz éppen ezért is fontos, hiszen nyitánya azon epizódok füzérének, amelyen keresztül az evangélista bemutatja a tanítványok, s köztük elsősorban Péter alakját és fejlődését.¹ E néhány vers a továbbiakban a tanítvány volt szimbólumává és forrásává válik, amihez az apostolok, s leginkább Péter újból és újból visszatérhetnek (8,33; 16,7).

Ebben a rövid tanulmányban szeretnénk tehát felvázolni azt, hogy ebben az első péteri perikópában Márk milyen módon ábrázolja az első tanítványt. A szakasznak a szószerinti, hűségre törekvő fordítását, behatárolását, szövegkritikai vizsgálatát, s szerkezetének rövid ismertetését követően rátérünk az epizód elemzésére, amely során elsősorban arra a kérdésre keressük a választ, hogy mit tudunk meg benne Simon Péterről.

2.1. Fordítás

16. És elhaladva Galilea tengere mellett látta Simont és András, Simonnak a testvérét, (hálót) kivetőket a tengerben: ugyanis halászok voltak.

17. És mondta nekik Jézus: „Rajta, utánam! És (azt) fogom tenni, hogy ti emberek halászhajók legyetek.”

¹ 1. Simon és András meghívása: 1,16-18; 2. Jézus Simonék házában: 1,29-34; 3. Simonék Jézust keresik: 1,35-39; 4. A tizenkét apostol kiválasztása: 3,13-19; 5. Jairus lányának feltámasztása: 5,21-24.35-43; 6. Az apostol hitvallása: 8,27-30; 7. Péter megrovása: 8,31-33; 8. Jézus színváltozása: 9,2-8; 9. Péter kérdése Jézushoz a követés jutalmáról: 10,28-31; 10. Az apostol és az elszáradt fügefá: 11,20-25; 11. Péterék kérdése Jézushoz a világ végéről: 13,3-37; 12. Péter tagadásának megjövendölése: 14,26-31; 13. A Getszemáni kertben: 14,32-42; 14. Péter messziről követi Mesterét: 14,54; 15. Az apostol tagadása: 14,66-72; 16. Péter és a Feltámadt Jézus üzenete: 16,7.

18. És rögtön elhagyva a hálókat csatlakoztak hozzá.

19. És továbbhaladva egy kicsit látta Jakabot, a Zebedeusét, és Jánost, az ő testvérét, és őket a bárkában a hálókat rendezőket (akik a bárkában a hálókat rendezték),

20. és rögtön hívta őket. És elhagyva az apjukat Zebedeust a béresekkel a bárkában, elmentek utána.

2.2. Behatárolás

A szakasz főszereplője Jézus (1,17), helyszíne pedig Galilea (1,16), csakúgy, mint a 1,14-15. versekben. Új elem viszont a megnevezett négy tanítvány (1,16.19), a Galileai-tenger (1,16) és a tematikai sajátosságok (halászat, meghívás, követés: 1,16-20). Az 1,21. versben helyszíni és időbeli változást fedezhetünk fel (szombat Kafarnaumban). Tehát a 1,16-20 versek között helyezkedik el az a perikópa, melyet tanulmányozni kívánunk.

2.3. Szövegkritika

Az első testvérpárra, így Péterre vonatkozóan is, három szövegkritikai problémát találunk ebben a szövegben. Az első a „τὸν ἀδελφὸν Σίμωνος” olvasathoz kapcsolódik (1,16),² amelynek három variációja van: 1. „του Σιμωνος”;³ 2. „αὐτου”;⁴ 3. „αὐτου του Σιμωνος”.⁵ A harmadik variáns az első kettő kombinációja, a második pedig valószínűleg a Mt 4,18. verssel való harmonizálás eredménye. Ezért a két változat bizonyára későbbi betoldásokból származik. Az első variáns és a szövegben található olvasat között pedig az utóbbit részesítjük előnyben erősebb és ősbibb tanúságtétele miatt. Tehát az eredeti márkai szöveg valószínűleg a Simon kifejezést használja a legegyszerűbb formában (névelő és személyes névmás nélkül), érzékeltetve ezzel is az említett személynév jelentőségét.

Ugyanebben a versben a Simon és András tevékenységét bemutató participiumhoz („ἀμφιβάλλοντας”)⁶ is három változat kapcsoló-

² κ, B, L, 565, 700, 892, 2427.

³ A, Δ, f^{l.13}, 1241, sok kézirat.

⁴ D, W, Γ, Θ, 28, 33, 579, 1424, 2542, sok kézirat, lat, sy^{s.p}, bo^{mss}.

⁵ K, sok kézirat, sy^h.

⁶ κ, B, L, 33, kevés kézirat.

dik: 1. „ἀμφιβαλλοντας τα δικτυα”;⁷ 2. „βαλλοντας ἀμφιβληστρον”;⁸ 3. „ἀμφιβαλλοντας ἀμφιβληστρον”.⁹ Mivel a harmadik variáns egy összekapcsolás eredménye, a második pedig a Mt 4,18. verssel való harmonizálásból származik, ezért ezek későbbi betoldásoknak tekinthetők. Az első variációval szemben viszont a szöveg olvasata erősebb és régebbi tanúságtétellel rendelkezik, ezért ezt véljük az eredetinek, amely tömören kívánja leírni Simonék foglalatosságát.

Végül az „ἀφέντες τὰ δίκτυα” olvasatnál is (1,18)¹⁰ három változatot találunk: 1. „τα δικτυα αὐτων”;¹¹ 2. „τα λινα”;¹² 3. „παντα”.¹³ A harmadik verzió talán a Lk 5,11 alapján jött létre, a második variáns tárgya mint kifejezés pedig csak kétszer fordul elő az egész Újszövetségben lámpabél és lenruha jelentésben, s nem halászhálóként.¹⁴ Bizonyára ezek későbbi módosítások eredményei, ahogy csekély külső tanúságtételük is mutatja. Az olvasat és az első változat között pedig az előbbi a valószínű a nyomatékosabb és több tanú miatt. Tehát az előző két szövegkritikai problémához hasonlóan itt is az egyszerűbb forma bizonyul az evangélium eredeti lectiójának.

2.4. Szerkezet

A perikópát két alegységre oszthatjuk: 1,16-18 és 1,19-20, amelyek hasonló szerkesztésűek. Mindkét alegységet a „καί” + participium („παράγων” - 1,16; „προβάς” - 1,19) + „εἶδεν” (1,16.19) szerkezet vezeti be, amelynek alanya Jézus maga, aki meglátja leendő tanítványait. Illetve a testvérekre vonatkozó „ἀφέντες” participium (1,18.20) és a követés egy aorisztos alakban álló igéje („ἠκολούθησαν” - 1,18; „ἀπῆλθον” - 1,20) zárja. Az egységek hasonló felépíté-

⁷ D, f¹³, 28, 565^{*}, kevés kézirat, sy^p.

⁸ Γ, 579, 892, 1241, más kéziratok.

⁹ A, W, sok egyéb koiné kézirat.

¹⁰ κ, B, C, L, W, Θ, f¹³, 28, 33, 565, 892, 1241, 1424, 2427, 2542, I 2211, kevés kézirat, lat.

¹¹ A, f¹, sok egyéb koiné kézirat, f, l, sy, sa, bo^{mss}.

¹² 700.

¹³ D, it.

¹⁴ Mt 12,20; Jel 15,6; Vö. VARGA ZS., *Újszövetségi görög-magyar szótár*, Budapest 1996. 583.

sűek tematikailag is (halászat, meghívás, elhagyás, követés), és egymással összefüggésben állnak (ugyanaz a meghívó személye). Ugyanakkor különbségeket is fedezhetünk fel: az evangélista Andrászt mint Simon testvérét mutatja be, kiemelve Simon nevét (1,16), Jánost viszont Jakab testvéreként említi, de a személynév helyett itt a személyes névmás genitivusát használja („αὐτοῦ” - 1,19), holott a későbbiekben Jakab nevét is feltünteti János azonosítására (3,17; 5,37). Márk az első testvérpár esetében hangsúlyozza csak Jézus nevének megemlítésével, hogy a Mester az, aki megszólítja őket, továbbá csupán velük kapcsolatban közli kifejezetten az Úr szavait (1,17), míg ez a Zebedeus fiúk esetében ilyen formában nem található meg (1,19-20). Az „εὐθύς” adverbium (1,18) csak Simonékat illetően fordul elő, amely Jézus-követésük gyorsaságát fejezi ki, ugyanakkor Jánosék több mindent hagynak el: apjukat is (1,20). A két alegység nyelvtani és stilisztikai vizsgálata során megállapíthatjuk tehát, hogy az evangélista az első testvérpárra, különösen Simonra helyezi a hangsúlyt az első tanítványok közül, ahogy a továbbiakban részletesebben látni fogjuk.

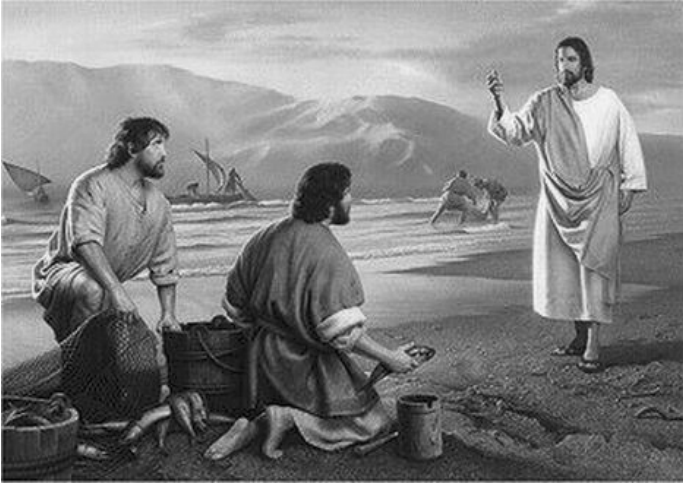
2.5. Elemzés

Az epizódban Jézus látásához kapcsolódó négy személy közül, akiket nevükön nevezve megemlít az evangélista (Simon, András, Jakab és János) Simon az első, aki így mintegy nyitánya az obiectum directumok sorának. A Mester tekintetének első számú „célpontja” – a szöveg szerint - tehát Simon, és utána András. Ez János evangéliumában éppen fordítva van (Jn 1,38.42). Fontos megállapítanunk, hogy Márknál Simon az első név szerint megnevezett tanítvány a Tizenkettő közül. Továbbá azt is felfedezhetjük, hogy míg a másik három testvérnél találunk magyarázó, pontosító megjegyzéseket,¹⁵ addig Simon esetében nem. Az ő nevét, az egész evangéliumban egyedülálló módon, itt egy versen belül megismétli a szerző (1,16).¹⁶ Véleményünk szerint ezek a tények a stilisztikai és nyelvtani megállá-

¹⁵ András: „τὸν ἀδελφὸν Σίμωνος” (1,16); Jakab: „τὸν τοῦ Ζεβεδαίου” (1,19); János: „τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ” (1,19).

¹⁶ Ugyanebben a fejezetben egy másik alkalommal is megismétlődik Simon neve, de két versen belül (1,29-30).

pításokon túl szimbolikusan is értelmezhetők: Márk ebben az első elbeszélésben csupán csak felvillantja Péter alakját, akinek kiemelkedő szerepét már most is érzékelteti, de a továbbiakban kívánja bemutatni őt fokról fokra, részletesebben az olvasóknak.

Az első tanítványok kiválasztása

Az evangélista a perikópát egy participium graphicummal kezdi („παράγων” - 1,16), amely a fő cselekmény körülményeit festi le:¹⁷ Jézus a Galileai-tenger mellett haladva egy folyamatos cselekvés végzője. Nem mellékes a helyszín sem, amelynek kapcsán Márk csak az első testvérpárt emeli ki név szerint evangéliumában a tanítványok közül.¹⁸ Emellett feltűnik az is, hogy az „ἐν τῇ θαλάσῃ” kapcsolat személyek esetében csak Jézushoz és az első két apostolhoz társul mint helyhatározói bővítő (4,1; 1,16): talán éppen ugyanott halásznak a tanítványok, ahol később Jézus egy bárkába beszállva tanít.

¹⁷ Vö. ZERWICK, M., *Biblical Greek*, Roma 2001. 363.

¹⁸ Márknál a „θάλασσα” mint előljárósós bővítő névszó kétszer külön Jézus nevéhez (1,16; 2,13; 4,1; 6,48-49; 7,31), kétszer Jézushoz és a tanítványokhoz általában (3,7; 5,1), kétszer a tömeghez (4,1; 5,21), s egyszer pedig Simonhoz és Andrásához (1,16) fűződik.

Tehát Jézus meglátja Simont és Andrást (1,16), illetve Jakabot és Jánost (1, 19): „Ennek a látásnak teremtő jellege van, valami újat és örököt alapoz meg (...). Ettől a látástól kezdve Jézus és a meghívottak örökre össze fognak tartozni.”¹⁹ Az Úrnak Simonra és a többiekre való rátekintése nem csupán fizikai jellegű, hanem meglátja bennük azt is, akivé válni fognak a jövőben. Ebben a sorban Simon tehát az első helyet foglalja el: Márk hangsúlyozza, hogy ő az, akit a Mester először meglát, ő az, akivel először találkozik, akivel az új kapcsolatot elsőként kezdi el. Valószínű, hogy mind Jézusban, mind Péterben megmaradt az első egymás meglátásának az emléke s élménye, amihez az apostol mindig visszatérhetett (16,7).

Az evangélista lényegre törően mutatja be a testvéreket. Először is nevüket megemlítve kiemeli őket az általánosság ismeretlenségéből. A Simon név, Péter apostol eredeti neve, elterjedt név volt a zsidóknál,²⁰ melyet az evangéliumok is használnak. Az Újszövetség kilenc különböző Simonról tesz említést, amelyek közül Simon Péter apostol alakja előfordulás szerint is kimagaslik.²¹ Márk legtöbbször Péterre vonatkozóan használja ezt a személynevet, sőt az első hat alkalommal mindig csak őt nevezi így.²² Az András nevet viszont csak négyszer találjuk meg nála, akinek így az evangélista kisebb jelentőséget tulajdonít.²³ Tehát a fenti szám adatok, Simon nevének egy ver-

¹⁹ „Questo vedere ha un carattere di creazione, fonda qualcosa di nuovo e di perenne (...) A partire da questo vedere Gesù e i chiamati si apparterranno per sempre”: Stock, K., *Marco. Commento contestuale al secondo Vangelo* (Bibbia e preghiera 47), Roma 2003. 37.

²⁰ Ter 29,33; Sir 50; 1Makk 13-15. A név héber formája: „שמעון” (Siméon - ApCsel 15,14; 2Pét 1,1), görög változata pedig: „Σίμων”, amelyet az evangéliumokban is megtalálunk. Vö. CULLMANN, O., *Petrus. Jünger – Apostel – Märtyrer. Das historische und das theologische Petrusproblem*, Zürich 1952. 11-12.

²¹ Simon Péter (51), Simon a zelóta (4), Cirenei Simon (3), a leprás Simon (2), Simon az Úr testvére (2), Simon farizeus (3), Iskarioti Simon (4), Simon mágus (4), Simon tímár (4). Vö. ALAND, K., *Vollständige Konkordanz zum Griechischen Neuen Testament*, II. Walter De Gruyter – Berlin - New York 1983. 1203-1204. LOCKYER, H., *All the Apostles of the Bible. Studies in the Characters of the Apostles, The Men Jesus Chose and the Message They Proclaimed*, Michigan 1972. 127.

²² Márk a Simon nevet 7-szer Péterre (1,16.29-30.36; 3,16; 14,37), egyszer - egyszer a buzgó Simonra (3,18), az Úr testvére (6,3), a leprás Simonra (14,3) és Cirenei Simonra (15,21) használja.

²³ 1,16.29; 3,18; 13,3.

sen belüli megisméltése, illetve Andrásnak Simonnal való meghatározása jelzik, hogy kettőjük közül Márk Simont emeli ki. A nevek után a szerző beszél a testvérek tevékenységéről: az „ἀμφιβάλλω” hapax ige participiumával (1,16) finoman jelzi, hogy ők más munkával vannak elfoglalva (hálót vetnek a tengerbe), mint Jakabék, akik a hálóikat rendezik (1,19).

A „ἀλιεύς” főnév csak a szinoptikusoknál található meg, mindegyikük ebben az epizódban használja.²⁴ Lukácstól eltérően Márk egyedül Simonra és testvérére alkalmazza ezt a terminust, ami természetesen implicite Jakabra és Jánosra is vonatkozik, s ebben követi őt Máté is. A szakasz egyetlen praeteritum imperfectum igealakja is ide kapcsolódik („ἦσαν” -1,16), ami jelzi, hogy Péterék rendszeresen, habituálisan úzik e foglalkozást, ismerve annak minden fortélyát.²⁵ S Jézus éppen ebben a megszokott, rutin munkában szólítja és hívja meg őket. Az első találkozás és a meghívás tehát nem a templomban történik (vö. Iz 6,1-13), hanem egy profán munkahelyen.²⁶ Az „ἦσαν γὰρ ἀλιεῖς” (1,16) kifejezés először fölöslegesnek tűnő használatával Márk előkészíti a következő versben Jézus szavait,²⁷ aki már jelképesen fog beszélni e foglalkozásról. Miután az Úr meglátta a halászó férfiakat, megszólítja őket. Márk a perikópában itt használja egyedül Jézus nevét, hangsúlyozva, hogy a Mester szólítja meg őket. Az „εἶπεν” aoristos igealakot (1,17) az evangélista legtöbbször Jézussal kapcsolatban alkalmazza.²⁸ Az Úr sokféle emberhez szól Márknál ezzel az igeformával: először Simonhoz és testvéréhez (1,17), utoljára pedig Péterhez (14,72). Ez a két ige hely inclusiót alkotva átöleli az egész márki művet, mintegy jelezve ezzel, hogy az apostol Jézus első emblemikus beszédének kiemelt címzettje. Az evangélista itt közli is a Mester szavait köz-

²⁴ Mk 1,16-17; Mt 4,18-19; Lk 5,2.

²⁵ Vö. ZERWICK, M., *Biblical Greek*, 270.

²⁶ Vö. MAZZEO, M., *Pietro. Roccia della Chiesa*, Milano 2004. 39.

²⁷ Vö. DA SORTINO, P. M., *La vocazione di Pietro secondo la tradizione sinottica e secondo San Giovanni*, in ASB 19 (1967) 41. DONAHUE, J. R. – HARRINGTON, D. J., *The Gospel of Mark* (Sacra Pagina Series 2), Collegeville 2002. 74.

²⁸ 58-ből 46 esetben Jézus az igealak alanya, amelyek közül 23-szor Jézus nevét is megemlíti Márk.

vetlen beszéd formájában, míg a másik két tanítvány esetében csak utal rá (1,20). S ez egyben az Úr első egyes szám első személyű megszólalása a Márk-evangéliumban. Nem beszél sokat, nem kezdi el tanítani őket, nem ad esetleges kérdéseikre azonnali választ, hanem a követésére szólítja fel őket, a többit majd lépésről lépésre tárja fel nekik.²⁹

A „δεῦτε” kifejezés mindössze kétszer hangzik el Márknál Jézus szájából: Simon és testvére (1,17), illetve a tanítványok (6,31) felé. Ebben a szakaszban fordul tehát elő először, mégpedig nyomatékosítva azáltal, hogy itt Jézus két megnevezett személyt szólít meg, s nem csupán egy csoportot általánosságban (6,31). Az ezt követő „ὀπίσω μου” szókapcsolatot viszonylag ritkán alkalmazza Márk: egyszer Keresztelő János (1,7), háromszor pedig Jézus beszédében (1,17; 8,33-34), ahol szintén előtérbe kerül Péter alakja (1,17; 8,33). Az Úr követése tehát azt jelenti, hogy ő megy elöl, s tanítványai utána. Itt sem csupán fizikai elöl haladásról van szó, hanem arról, hogy a tanítványnak a Mester szerint kell élnie, hozzá kell alakulnia. Nemcsak tanítását kell elsajátítania, hanem hozzá kell hasonulnia életvitelében is. Itt ragadható meg jól, hogy a testvéreket meghívó Jézus és a korabeli rabbik magatartása között lényegi különbség van: míg abban a korban a tanítványok választották meg általában tanítójukat, addig a Mester maga választja ki Simont és testvérét, s életközösségre hívja őket.³⁰ A tanítványság tehát, amire Péterék meghívást kaptak nem iskolai jellegű tanulás, hanem egy folyamatos, élő kapcsolat Jézussal.³¹

A mondat „ποιήσω” (1,17) futurum kifejezése csupán itt fordul elő az egész evangéliumban, ami mindenképp nyomatékot ad ennek a tevékenységnek, melyet Jézus első közvetlen beszédében

²⁹ Vö. MARTINI, C. M., *Le confessioni di Pietro. Meditazioni sul cammino vocazionale dell'Apóstolo*, Casale Monferrato 1992. 42. STOCK, K., *Marco*, 37.

³⁰ Vö. GUELICH, R. A., *Mark 1-8,26* (ed. HUBBARD, D. A. – BARKER, G. W.) (WBC 34A), Colombia 1989. 51. HARRINGTON, D. J., *Evangélium Márk szerint*, in BROWN, R. E. – FITZMYER, J. A. – MURPHY, R. E. (ed.), *Az Újszövetség könyveinek magyarázata* (Jeromos Bibliakommentár II), Budapest 2003. 48-49. MAZZEO, M., *Pietro*, 39.

³¹ Vö. FILSON, F. V., *Peter*, in *IDB*, III. 1962. 750.

Simonéknak mond. A jövő idő jelzi, hogy a Mester elkötelezi magát tanítványai mellett nemcsak most, hanem a továbbiakban is. Az eddig halakat halászó férfiakat más dimenziójú halászatra hívja, amelyet - amint láttuk - ugyanazzal a szóval fejez ki Márk itt is, mint az előző versben („ἀλιεῖς” - 1,16-17). Az Ószövetségben a halászat motívum többször erőszakos, harci szimbólum a pogányokkal, illetve Izraellel szemben.³² Jézusnál viszont pozitív értelmet kap ez a kép, kifejezve, hogy a tanítványok új feladata az lesz, hogy embereket nyerjenek meg (halásszanak ki) Isten Országá számára.³³ Vagyis tanításukkal, küzdelmeikkel vezessenek minél több embert Jézushoz. Az „ἀνθρώπων” többes szám genitívus (1,17) nemcsak a zsidókra, hanem minden egyes emberre vonatkozik, s ezzel itt már felvillan az apostolok küldetésének egyetemes jellege is (16,15).

A következő versben Márk a szokásos rövidséggel írja le a meglátott, megszólított és felszólított tanítványok reakcióját. Feltűnő, hogy az evangélista nem számol be párbeszédről. Simon és testvére válaszát nem szavukkal, hanem gyors tettükkel közli: egy participium és egy ige segítségével. Az „ἄφεντες” participium aoristos formát négyszer használja Márk a tanítványokra vonatkoztatva evangéliumában.³⁴ Az első alkalommal rávilágít arra, hogy Simonék elhagyják az addigi életvitelüket jelképező hálókat, hogy a Mester után menjenek (1,18), az utolsó alkalommal pedig rámutat arra, hogy Jézust mindegyik tanítványa elhagyja (14,50). E két pont fogja közre azt az utat, amelyen keresztül a szerző bemutatni kívánja az apostolok Jézus-követését, annak kezdetét, kibontakozását és bukását. E folyamat küszöbén ott találjuk tehát elsőként Simont és Andrást, illetve a Zebedeus fiúkat, akik apjukat elhagyva szintén csatlakoznak az Úr-hoz (1,20). A participium mellett a halászok reakciójának fő cselekedetét az „ἀκολουθέω” ige írja le (1,18), ami a „κέλευθος” (ösvény) szóból származik, s valakivel egy ösvényen, úton való járást fejez ki,

³² Jer 16,16; Ám 4,2; Hab 1,17.

³³ Vö. GNILKA, J., *Márk*, Szeged 2000. 82. GNILKA, J., *Pietro e Roma. La figura di Pietro nei primi due secoli* (Introduzione allo studio della Bibbia, Supplementi 12), Brescia 2003. 132. KERTELGE, K., *Markusevangelium* (ed. GNILKA, J. – SCHNACKENBURG, R.) (NEB NT 2), Würzburg 1994. 24.

³⁴ 1,18,20; 4,36; 14,50.

az aoristos formában pedig valakihez való csatlakozást jelent.³⁵ A követett személy nyelvtanilag dativusban áll („αὐτῶ” - 1,18), ami a követő részéről nagyobb dinamizmust, szorosabb elköteleződést sugall. Az ige indicativus aoristos activi többes szám harmadik személyű alakja csak itt található meg Márknál (1,18), vagyis Simonra és Andrásra utalva. Továbbá Péter apostol az utolsó férfi szereplő az evangéliumban, aki, noha messziről, de követi még Jézust (14,54). Végül azt is megállapíthatjuk, hogy az „ἀκολουθεῶ” ige egyénekre lebontva, eltekintve a tanítványok csoportjától és a tömegtől, legtöbbször Péterhez kapcsolódik.³⁶ Mindezek a tények mutatják, hogy az evangélista hangsúlyozottan mutatja be az első testvérpárt, s különösen Simon Jézus-követését. Sőt később az Úrhoz szólva maga Péter utal vissza erre a tetterre, amelynek perfectum igealakja („ἠκολουθήκαμέν” - 10,28) világosan jelzi, hogy a múltbeli péteri cselekedetnek a jelenre is hatása van:³⁷ a Mester követése meghatározza az apostol egész életét.

Fontos azt is látnunk, hogy bár - amint említettük - Simon áll az első helyen, de Jézus mégsem csak őt szólítja meg egyedül, hanem mindkettőjüket („αὐτοῖς” - 1,17a). Nem csupán Pétert fogja emberek halászává tenni, hanem annak testvérét is („ὕμᾱς” - 1,17b), aki ugyanúgy otthagyja a hálókat, és csatlakozik a Mesterhez („ἄφεντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῶ” - 1,18). S ez elmondható Jakabról és Jánosról is, akiket Jézus szintén meglát és meghív, s akik hasonlóképpen elhagyva értékeiket az Úr után mennek („ἄφεντες /.../ ἀπῆλθον - 1,20). Márk tehát mutatja, hogy Jézus nem különíti el Pétert a többiektől, hanem közösségbe kapcsolja magával és a többi tanítvánnyal.³⁸ A meghívásnak egyéni és közösségi dimenziója van az első apostol számára is.

Péter apostolék meghívástörténete párhuzamba állítható Elizeuséval (1Kir 19,19-21), hiszen hasonló elemeket fedezhetünk

³⁵ Vö. VARGA ZS., Újszövetségi görög-magyar szótár, 29.

³⁶ A szó háromszor Péterhez (1,18; 10,28; 14,54); kétszer Lévihez (2,14); egyszer-egyszer Andrásához (1,18), Jánoshoz (9,38), a gazdag ifjúhoz (10,21) és Bartimeushoz (10,52) fűződik.

³⁷ Vö. ZERWICK, M., *Biblical Greek*, 285.

³⁸ Vö. STOCK, K., *Marco*, 38.

fel mindkettőben (hívás, elhagyás, követés). Ezzel az evangélista Jézus tettének prófétai jellegét, illetve a megszólított tanítványok szerepét domborítja ki. Ugyanakkor az Úr gesztusa túl is mutat Illés tetten, mivel Jézus nem Istentől jövő megbízatásra hívja meg az apostolokat, mint Illés próféta Elizeust (1Kir 19,16), hanem az ő saját hatalmával, szavának erejével.³⁹ Péterék követése mögött tehát Jézus hatalma és tekintélye áll.

3.1. Összegzés

A perikópa elemzése során láthattuk, hogy az epizód igen fontos szerepet tölt be a márki műben, hiszen a tanítványság forrását írja le. Az első négy apostol, akiket Jézus meglátott és követésére hívott, s akik elhagyva a számukra fontos értékeket, hogy csatlakozzanak hozzá, Mesterük nyilvános működésének tanúivá válnak a kezdetektől fogva.⁴⁰ Továbbá megállapíthatjuk, hogy e néhány versben Márk nyelvtani, stilisztikai, kontextuális és szimbolikus szempontból is kiemeli Simon személyét, mint az elsőként megnevezett, meglátott és megszólított tanítványt, aki Andrással együtt tüstént követi Jézust. Elmondhatjuk, hogy „Péter Jézus hagyományának keze, amennyiben Jézus első tevékenységének tanúja”.⁴¹ Az evangélista ugyan keveset mond el még az apostolról, de finoman már érzékelteti jelentőségét, illetve leszögezi, hogy Péter nem egyedüli tanítvány, hanem egy közösség tagja is marad, amit a későbbiekben fokozatosan fog bemutatni Márk. Sátorhely, 2017. november 21.

4.1. Bibliográfia

ALAND, K., *Vollständige Konkordanz zum Griechischen Neuen Testament*, I-II. Walter De Gruyter – Berlin - New York 1983.

CULLMANN, O., *Petrus. Jünger – Apostel - Märtyrer. Das historische und das theologische Petrusproblem*, Zürich 1952.

³⁹ Vö. PESCH, R., *Das Markusevangelium* (ed. WIKENHAUSER, A. – VÖGTLE, A. – SCHNACKENBURG, R.) (HTKNT 2/1), Freiburg – Basel - Wien 1989. 111.

⁴⁰ Vö. GUELICH, R. A., *Mark 1-8,26*, 49. PESCH, R., *Das Markusevangelium*, 2/1. 108.

⁴¹ „Pietro è garante della tradizione di Gesù, in quanto testimone della prima attività di Gesù”: PESCH, R., *I fondamenti biblici del Primato* (Giornale di teologia 291), Brescia 2002. 50.

- DA SORTINO, P. M., *La vocazione di Pietro secondo la tradizione sinottica e secondo San Giovanni*, in ASB 19 (1967) 27-57.
- DONAHUE, J. R. – HARRINGTON, D. J., *The Gospel of Mark* (Sacra Pagina Series 2), Collegeville 2002.
- FILSON, F. V., *Peter*, in IDB, III. 1962. 749-757.
- GNILKA, J., *Márk*, Szeged 2000.
- GNILKA, J., *Pietro e Roma. La figura di Pietro nei primi due secoli* (Introduzione allo studio della Bibbia, Supplementi 12), Brescia 2003.
- GUELICH, R. A., *Mark 1-8,26* (ed. HUBBARD, D. A. – BARKER, G. W.) (WBC 34A), Colombia 1989.
- HARRINGTON, D. J., *Evangélium Márk szerint*, in BROWN, R. E. – FITZMYER, J. A. – MURPHY, R. E. (ed.), *Az Újszövetség könyveinek magyarázata* (Jeromos Bibliakommentár II), Budapest 2003. 43-94.
- KERTELGE, K., *Markusevangelium* (ed. GNILKA, J. – SCHNACKENBURG, R.) (NEB NT 2), Würzburg 1994.
- LOCKYER, H., *All the Apostles of the Bible. Studies in the Characters of the Apostles, The Men Jesus Chose and the Message They Proclaimed*, Michigan 1972.
- MARTINI, C. M., *Le confessioni di Pietro. Meditazioni sul cammino vocazionale dell'Apostolo*, Casale Monferrato 1992.
- MAZZEO, M., *Pietro. Roccia della Chiesa*, Milano 2004.
- PESCH, R., *Das Markusevangelium* (ed. WIKENHAUSER, A. – VÖGTLE, A. – SCHNACKENBURG, R.) (HTKNT 2/1), Freiburg – Basel - Wien 1989.
- PESCH, R., *I fondamenti biblici del Primato* (Giornale di teologia 291), Brescia 2002.
- STOCK, K., *Marco. Commento contestuale al secondo Vangelo* (Bibbia e preghiera 47), Roma 2003.
- VARGA ZS., *Újszövetségi görög-magyar szótár*, Budapest 1996.
- ZERWICK, M., *Biblical Greek*, Roma 2001.

4.2. Bibliográfiai rövidítések

ASB: Atti della Settimana Biblica (Associazione Biblica Italiana) –
HTKNT: Herders Theologischer Kommentar zum Neuen Testament – IDB:
The Interpreter's Dictionary of the Bible – NEB NT: Die Neue Echter Bibel
– WBC: Word Biblical Commentary

É l ő I g e

BIBLIAISKOLA

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

Vágvölgyi Éva

Bölcsesség az ókori Keleten

A.) Alapgondolat

Nekünk embereknek alapvető szükségletünk a biztonság. Ez abból ered számunkra, hogy az életünk napról napra meghatározott keretek között zajlik, és lehetőleg kizárunk belőle minden veszélyt. A veszély félelmet kelt bennünk és igyekszünk ellen bebiztosítani magunkat.

Minden embernek meg kell tanulnia élete folyamán, hogy hogyan tud kitérni bizonyos veszélyek elől és hogy mások hogyan tudnak neki segíteni ebben. A generációk egymásutánja gazdag tárházat gyűjt össze ennek a kincset érő tudásnak és tapasztalatnak, ami egy relatív biztonságot teremthet számára: ez a tapasztalati tudás átadása.

Ez a tapasztalati tudás a századok folyamán kiegészül és egyre teljesebbé válik, és amelyet az emberek legnagyobb része öntudatlanul átvesz, mert az olyan magától értetődővé vált, hogy nem szükséges reflektálni rá.

Így minden ember megtanulja, hogy megértse a körülötte zajló folyamatokat. Némiképp előre látja a környezete reakcióit, okosan be tudja osztani saját erőit, különbséget tud tenni a normális és a különös között. Fel tudja ismerni a szabályszerűségeket, egyensúlyba tudja tartani a cselekvést és a létet. Aki nem tanulta meg ezt, az elveszti az emberi társadalomban a túlélőképességét.

Azt az embert nevezzük bölcsnek, akit teljes mértékben eltölt ez a tapasztalat. Ezek az emberek ismerik az emberi kapcsolatok összefüggéseit és tapasztalatai tudásukat tovább is tudják adni.

Minden társadalomnak szüksége van arra, hogy számontartsa ezt a tapasztalati tudást. Minden régi és jövőbeli kultúrának – ma sajnos ez nem mindig jellemző – nagyon kell tisztelnie az öregeket, mert hosszú élettapasztalatuk kincs a számunkra. Már az emberiség korai időszakában az írás feltalálása óta írásba foglalták ezeket a tapasztalatokat, és ezeknek a leírt tapasztalatoknak a gyűjteményeit nevezzük bölcsességi könyveknek.

B.) Bevezetés

1. Bevezető gondolatok

Az embert mindig is élénken foglalkoztatta az ember helye és magatartása a világban. A különféle mitológiáknak is ez a tárgya. Az ókori Kelet kultúráiban a mitológia mellett nagyrabecsült műfaj volt az ún. intelmek és tanítások. Ezekben egy-egy mester vagy más nagy ember, esetleg az arisztokrácia valamelyik tagja gyakorlati élettapasztalatait adta át fiának vagy tanítványának, belesűrítve mélyebb etikai vagy filozófiai problémákat is.

A korai zsidó kultúra az ókori Keleten két nagy kultúrával érintkezett, az egyiptomi és a sumér-akkád kultúrával. Az ókori kelet másik felének is gazdag bölcsességi irodalma van, pl. a nyugati világban is jól ismert Pancsatantra, azaz Ötös Könyv címet viselő óind életbölcsességek indiai tankönyve, az Upanishadok, a Bhagavadgita vagy az ókori Kínából Shi-king, Shu-king, Laotse, Lie-tse és még számos kínai bölcs könyvei, de a bölcsességi irodalomnak ezzel a részével nem foglalkozunk, mivel nem voltak hatással az zsidó bölcsességi irodalomra.

Az egyiptomi és a sumér-akkád kultúra hatása felfedezhető a Biblia különböző könyveiben. Mind a mózesi könyvekben felfedezhetők ezek a motívumok, mind pedig az ún. bölcsességi irodalomban. Az elkövetkező néhány alkalommal a Biblia bölcsességi könyveivel fogunk foglalkozni, ill. annak irodalmi előzményeivel a szomszédos ókori keleti kultúrákban. Néhány esetben párhuzamos mo-

tívumok jelzik a szomszédos nagy ókori keleti kultúrák hatását a Biblia bölcsességi könyveire (a látszólagos szövegpárhuzamok csalókák, inkább a fordításból adódnak).

Az ókori Keleten, eltérően az általunk jól ismert antik irodalomtól egy sajátos, a szépirodalom és a filozófia határán álló műfaj, az ún. intelmek vagy tanítások műfaja virágzott. Ezeket nagy tisztelet övezte, évezredekken át fenntartotta az utókor emlékezete: „Nem építettek maguknak ércből való piramist és hozzá vasból való sírkövet. Nem hagyhattak utódokat, gyermekeket... hogy nevükről megemlékezzenek. Könyveiket tették meg örökösökké, a tanításokat, melyeket írtak” (*Chester Beatty IV. Papirusz*).

Írnok szobra

2.) Egyiptom

Egyiptomban a királyi udvar legmagasabb rangú méltóságai öntik művészi formába etikai nézeteiket és gyakorlati útmutatásaikat melyek elsajátítása és megtartása segítheti a művelt ifjakat a helyes viselkedésben és a magasabb pozíciók elérésében. Az Óbirodalom egyik legjobban ismert intelmgyűjteménye *Ptahhotep vezír intelmei* így kezdődnek:

„A város elöljárója és nagyvezír Ptahhotep így szól: „Királyom, uram! Beáll az öregkor és leszáll az aggság, az aggkori gyengeség eljön és a vénség jelenti az újat. Aki lefeküdt, mélyen alszik egész nap. A szem gyenge, a fül beteg, az erő tűnik, a szív elfárad, a száj hallgat és nem beszél, a szív sorvad és nem emlékezik a tegnapi, a csont egészében fáj. Ami jó volt, rosszá változik, minden íz elmegy: az öregség minden dologban rosszat tesz az embernek, az orr eldugul, nem érez. Állsz vagy ülsz: rossz.

De parancsoltassék meg a szolgának, hogy csináljon öregsége számára botot. Hadd mondja el neki a meghallgatnivaló beszédet, az elődök tanácsait, melyeket az istenektől hallottak. Ó, tétessék számodra is hasonló, hogy elháríttassék a néptől a baj, és neked szolgáljon a két part.”

Így szól őfelsége ez az isten: Tanítsd hát őt az ősök szavaira, hogy példakép legyen a Nagyok gyermekei számára, hogy meghallgatás szálljon belé és minden szívbeli egyenesség. Mondd meg neki, hogy senki sem született bölcsnek...

Ha náladnál nagyobbnak asztala mellett ülők közül való vagy, fogadd el adományát, amit orrod elé tett, és nézd azt, ami előtted van, ne bámészkodj rá számtalan pillantással, mert a ka utálata a tolakodás. Ne beszélj hozzá, amíg nem szólít, mert nem ismeretes, hogy mi rossz a szív számára: ha akkor beszélsz, amikor kérdez, akkor amit mondasz kellemes lesz a szívének...

Ha csekély vagy egy kiváló ember kíséretében legyen magaviseletered jó isten előtt, ne tudj a korábbi csekély voltáról és ne legyen a szíved gőgös ellene amiatt, amit tudsz róla azelőtről, mert amiatt félelmes, amivé lett, nem magától jön a vagyon... és isten tette őt jelessé...

Ha vezető vagy, légy türelmes, amikor hallgatod a könyörgő beszédet, ne utasítsd el, amíg szívét ki nem öntötte, ne mondd neki: „Ezt már mondtad.” Óhajtja a szorongatott a barátságosságot, amíg el nem végezte, ami miatt jött...

Ha azt akarod, hogy a barátság tartós legyen egy házban, amelybe bejáratos vagy mint úr, mint fivér vagy mint barát, minden helyen, ahová belépsz, óvakodj az asszonyokhoz közeledni, nem jó az a hely, ahol ezt csinálják, nem jelent okosságot kinyitni azt. Ezer férfi eltérítettett már ezáltal attól, ami hasznára volt. Egy kis pillanat, hasonló az álomhoz és az ember a halált éri el, mert megismerte...

Kövessd szívedet létezésed idején. Ne csinálj többet, mint amit mondanak. Ne csökkentsd a szíved követésére szánt időt, mert ha a ka utálata az ő idejének elpazarlása, ne lépd túl háztartásod szükségleteit: vagyonná lesz szíved követése. Nem a vagyon tesz tökéletessé, hanem annak megvetése...

Ne légy gőgös tudásodra, ne légy elbizakodott amiatt, hogy tudós vagy, kérj tanácsot tudatlantól épp úgy, mint tudóstól, mert

nem lehet elérni a művészet határát, s egy művész sincs varázserővel felruházva. Elrejtettebb a szép beszéd a smaragdnál, ám megtalálható a szolgálóleánynál a malomkő mellett...

Ha itt a vég, az igazság akkor is megmarad...

A Maattal összhangban élő ember örökítheti javait, de nem lesz sírja a kapzsinak...

(Dobrovits Aladár, Világirodalmi Antológia I.)

„Akit Isten szeret, annak fülét kinyitja, akit Isten gyűlöl, annak süketté teszi. A szív az, amely az embert hallóvá vagy nem-hallóvá teszi. A szív az ember élete, egészsége, üdvössége. Ha valakinek fia elfogadja azt, amit apja mond, annak egyetlen szándéka sem vall kudarcot; gyermekeihez éppen úgy fog beszélni, mint ahogy a tudást apjától hallotta. Vigyázz arra, amit mondasz s amit szádon kiejtesz, hogy a bölcsek így szólhassanak: Milyen szép az, amit ez az ember beszél! „ (Hamvas Béla, Anthológia humana)

„Üld meg istenednek ünnepét, újítsd föl annak idején. Hanyag-ságodért megneheztelne az isten...

Ha tanácsot kérnek tőled, ez indítson arra, hogy vizsgáld a szent könyveket...

Ha egy asszony férjének távollétében levelet ír neked, ha naponkint beszél veled tanú nélkül s hálót vet neked, ez akkor is halálra méltó bűn, ha nem sikerül szándékát megvalósítani...

Ne keveredjél a tömeg közé, mert beszennyeztetel...

Ha tanácskozáson vagy, ne beszélj sokat, ne légy fecsegő; ha hallgatsz, előnyben vagy...

Le ne idd magad a csapszékben, hol sört mérnek, nehogy öntudatlan állapotban ejtett szavaid mások ismételjék. Az utcákon támolyogni fogsz s a sör szaga elűzi tőled az embereket. Vajha belátnád, hogy a bor utálat, vajha a gránátbortól megtartóztatnád magad...

Az ismeretlen embertől óvakodjál, mert kifoszt...

Ha saját érdekedben cselekszel, másnak vagyonához ne nyúlj...

Ne maradj ülve, ha nálad idősebb áll; még akkor sem, ha előkelőbb állásban vagy...

Járj mindig egyenes úton, s odajutsz, ahova akarsz...

Ha erős lelkű vagy szerencsés időben, könnyen viseled a szerencsétlenséget is...

Ha áldozatot mutatsz be az istennek, óvakodjál attól, amit ő nem kedvel. Imádd őt az ő nevében, mert ő adja a lényeknek ezer-nyí alakjukat, s fölmagasztalja azt, aki őt dicséri...

Ne egyél kenyeret anélkül, hogy az éhezőnek ne nyújtanál...

Ne indulj az asszony csábítása után; ne engedd, hogy szívedet hatalmába ejtse...

Ne feleselj haragos följobbvalóddal. Beszélj szeíden azzal, aki indulatos; ez megbékíti az ő szívét...

Ha bölcs vagy, gondokodjál házadról; szeresd feleségedet veszekedés nélkül; tápláld őt, ékesítsd őt, ezt ő kedveli. Adj neki illatszert; tedd boldoggá, amíg él; ez oly jótett, mely méltó tulajdonosához. Ne légy durva..."

(Platz Bonifác fordítása, Egyiptom, Kőrösi László szerk.)

Kagemni vezír intelmei a Prisse papiruszon maradtak ránk:

„Élesek a kések azzal szemben, aki letér az útról, nem lehet sietni akkor, midőn nincs alkalom rá.” (Gardiner, *The Journal Egyptian Archeology*)

III. Heti fáraó fia számára írt *intelmeiben* a Nap-istent magasztalja, aki az emberiség jóságos gondviselője és arról ír, hogy Isten többre becsüli a tiszta erényt, mint a gonoszok szarvasmarha-áldozatát. A leendő királynak arra is kell gondolnia, hogy a halál után szembenéz majd a túlvilági bírakkal, akik egyetlen óraként tekintik át az életet.

Kai kormányzó felirata ugyanebből a korból:

„Az igazságot cselekedtem... Megmentettem a szegényt a hatalmaskodóktól. Lélegzetet adtam az özvegynek, akinek nem volt férje. Felneveltem az árvát, akinek nem volt atyja. Ifjúsági csapatokat toboroztam, hogy sok emberből álljon (a város védelmében). Az ifjúsági csapatokat a polgárok közé telepítették, házaikban laktak. Ők nem indultak háborúba a királyi háztól való félelem idején. Megmentettem városomat a királyi háztól való szörnyű rettegéstől. Én voltam az erődítménye a harcának napján, az ő védővonala a mocsárban... Életben tartottam a városomat... Gazdagjai, szegé-

nyei egyenlők voltak. Nem volt leszegett arc Hermupoliszban és Unuban sem. Megnyitottam a csűrömet mindenkinek...” (R. Anthes: *Die Felsenschriften von Hatnub*)

Kr. e. 500 körül keletkezett *Anhsesonki írása* a nagyra vágyó sorsát így példázza: „Ha valaki éjig érő gátat emel, rá fog az zuhanni.” A gonosz emberről pedig azt írja, hogy akkor a legkevésbé veszélyes, amikor szerencse éri: „Nincs mérge a kígyónak, amikor eszik.” (S. R. K. Glanville: *The Instructions of Onchsheshonqy*)

Az Első Átmeneti Korban kerül először írásos rögzítésbe az elbeszélő irodalom, ami nyilván már az írásbeliség előtt létezett a hősökről szóló történetekben és mitikus legendákban, de csak szóban hagyományozták tovább, nem tekintették olyan fontosnak, hogy lejegyezzék őket. Itt is megtaláljuk az intelmek műfaját, de már egy kerettörténetbe foglalják az aktuális mondanivalót és az intelmeket. *A Paraszt panasza* címmel ismert irat kilenc beszédében, könyörgések, keserű kifakadások, fenyegetések váltják egymást erkölcsi elvekkel és tanulságokkal vegyítve:

„Ha az igazság tavára szállsz, s azon hajózol kedvező széllel, és vitorlád nincs megfosztva vásznától, hajód nem lesz lassú, nem éri károsodás árbócodat, nem törnek el keresztgerendáid, nem töretsz össze, mikor örvendezel a földnek, az áradat nem ragad el, nem ízleled meg a folyó gonoszságát, nem látsz félelemben levő arcot, s félénk halak is hozzád jönnek, és eléred a kövér madarakat.

Mert te apja vagy az árvának, férje az özvegynek, fivére az elvált asszonynak, köténye, az anyátlannak. Hadd tegyem nevedet minden jó törvénynél többre ebben az országban...

Semmisítsd meg a hazugságot, adj létet az igazságnak, sújtsd a gonoszságot a földre...

Nem rossz dolog-e a mérleg, amely ferde, a mérlegnehezék, mely eltéved, az igaz ember, aki megtéved...

Vigyázz arra, hogy az örökkévalóság közeledik. Óhajts hosszan élni...

Ne válaszolj rosszal a jóra, ne tedd egyiket a másik helyére.

Ne építs a holnapra, mielőtt eljött volna, nem lehet tudni, mi rosszat hoz!

Ne dühöngj amiatt, ami nem jön, ne örvendj amiatt, ami nem történt meg! A türelem meghosszabbítja a barátságot, és megsemmisíti a megtörténtet...” (Dobrovits Aladár: A paraszt panasza)

„Az igazság halhatatlan. Azt, aki megtalálta, a sírba is elkiséri.

Az ember olyan, mint a mérleg, s az ember nyelve a mérleg nyelve. Ha szád hazugság hagyta el, ez a hazugság eltéved és nem fog átkelni a folyón. Aki a hazugsággal egy csónakba ül, az a túlsó partot nem éri el.

Ne végy fel álarcot olyannal szemben, aki rád akar nézni.

Ne taszítsd el azt, aki segítségedet kéri.

A rest nem tudja mi a tegnapi; aki az igazságra süket, nem talál barátot; a kapzsi nem ér meg egyetlen boldog napot.” (Hamvas Béla, Anthológia humana)

Az Újbirodalom idejéből származó *Amenemope intelmeit* most csak megemlíjtjük, azzal a Példabeszédek kapcsán részletesen fogunk majd foglalkozni.

3.) Mezopotámia

A másik nagy kultúra, a mezopotámiai irodalom nagy részét szintén a bölseleti költemények teszik ki. Filozófiai elmélkedések s természetesen korabeli vallási elképzelések hatják át őket. Három gyűjteményük maradt fenn. A Kr. e. 2. évezred végéből származó akkád költemény, a *Babilóni theodícaea*, Isten tökéletességét és mindenhatóságát a világban meglevő bajokkal és nyomorúsággal összeegyeztetni igyekvő teológiai mű. A szerző két ember, egy hívő és kételkedő barátjának beszélgetésében formálta meg.

A második mű *Babilóni Jób* címmel vált ismertté, amely szintén a Kr. e. 2. évezred végéből származik (bővebben majd a Jób könyve kapcsán térünk ki rá). Ennek a babilóni műnek van egy jóval régebbi sumér előzménye, Nippurból, a Kr. e. 2. évezred első negyedéből. A sorscsapástól sújtott ember panaszkodik benne, hogy igazságtalanul bánnak vele:

„Igaz pásztorom haragszik rám, a derékre:
rontó szemmel néz reám;
csordásom, bár nem zsvány vagyok,
ártó erőket uszít ellenem.
Hűtlen szóval rágalmaznak barátaim,

Ha igaz szót mondok, hazugsággal viszonzózzák szeretteim,
Bujtogató szót mond ellenem a hazugság embere.”

A harmadik mű *Az úr meg szolgálja* című költemény.

A *Babiloni bölcsmondások* jó tanácsokkal és intelmekkel szolgálak az erkölcsös életre, a rászorulók megsegítésére, stb. :

„Ha céljaidat alacsonyra tűzöd, az igazság útjáról letérsz.

Ha bölcs vagy, a szerényebb utat választod, hallgatsz és óvatosan beszélsz. Ha szádat kinyitod, az emberek tekintsék úgy, mint ha valaki kincseskamráját nyitja ki; sértés és káromlás legyen számodra idegen; kihívó szót ne mondj, hazugságot soha; aki fecseg, azt megvetik.

Adj enni kenyeret, inni bort annak, aki alamizsnát kér, öltöztess fel, aki segítséget szenved, és aki szegény, azt ne vesd meg, Isten szívét öröm fogja elárasztani, és megjutalmaz.

Ha ígértél, adj; akit felbátorítottál, azon segíts.” (*Hamvas Béla: Antológia humana*)

Achikár tanításaiban az apa oktatja fiát:

„Ügyelj a szádra, őrizd a szavad,
ebben van az ember ereje,
mindenek fölött ajkad ékeskedjék,
viszolyogj a gúnytól és a rágalomtól,
ne űzz másokból tréfát, és ne adj álnok tanácsot,
aki cselelt sző, elveszíti becsületét...”

Ha megverlek, fiam, nem halsz bele; de ha engedem, hogy a magad feje szerint élj, elveszel. Verés a fiúnak, szidás a leánynak, szigorú szó a szolgának, - aki így cselekszik, az cselekszik helyesen.

Emeltem homokzsákot, hordoztam sót, de mindegyik könnyebb volt, mint az adósság. Emeltem szalmát, hordoztam szénát, de mindegyik nehezebb volt, mint a jó barát.

Sok csillag van az égen, amely mind névtelen; sok ember él a földön, aki mind névtelen.” (*Hamvas Béla: Antológia humana*)

A Kr. e. 2. évezred elején kezdték gyűjteni Mezopotámiában a közmondásokat, és a hagyomány szívesen kapcsolta ezeket a gyűj-

teményeket egy-egy híres személyiséghez, így kapcsolódott össze a következő gyűjtemény „Um-Napisti” nevével:

„Um-Napisti” tanácsaiból

„Kevés szóval élj: ne fecsegi összevissza!

Részrehajló embertől ne kérj tanácsot!

Nem érsz célt, ha ügyedet kicsinyíted!

Ha bölcs vagy, ésszel élj, jól sáfárkodj a szóval,
okkal nyisd föl a szád, óvatosan beszélj –
igéidet úgy mérd, mint a drágaköveket,
melyeknek értéket épp ritkaságuk ad!

Sértőt, gyalázkodót messzire elkerülj,
s magad se szólj soha félvállról senkihez!

Maga fejére hoz az szégyent, aki sokat fecseg!

Perlekedők közé soha ne vegyülj,
környékét is kerüld el a veszekedésnek!
Civódásukban bírójukká tesznek,
viszályukban tanúként megidéznek!
Tanúként megidéznek perükbe,
bár semmi közöd az egészhez!

Veszekedéstől úgy félj, mint a tűztől!

Ha te veszekszel, oltsd el haragodat;
veszekedés a jog megtiprója;
védősánc – de olyan, amely az ellenség gyöngéjét keríti körül:
csak aki lerombolja, gondol a barát dolgával!

Ne tégy rosszat ellenségeddel!

Rossz tett helyébe jót cselekedjél!

Ellenséged iránt irgalmas légy!

Igazságos légy, még azok iránt is,
akik bántanak és szorongatnak!
Ám hadd örvendjenek csak fölötte azon,
hogy te a rosszat jóval fizeted vissza!

Soha ne járj a rosszak tanácsán!

Halld meg a szíved ságúzásait:
gőgösen fölöttük állván, őket meg ne vedd –
ott fönn az isten, istenük, haragszik,
Samas haragszik – bízd csak rá a bosszút!

Kenyeret szelj az éhezőnek,
bort tölts a szomjúhozónak,
a szűkölködőt fölruházzad,
tiszteld az alamizsnakérőt –
ott fönn az isten, istene örvend,
Samas örvend – jóval fizet a jóért!

Segíts a segítséget kérőn,
tégy jót mindig-örökké!

Szolgáidat túlságosan meg ne terheld!

Örömlányt feleségül el ne végy –
ezerszámmra volt szeretője;
papnőt se végy –
istenére ügyel csak,
szajhát se
bármivel bujálkodik;
mindezek csupán bajt hoznak fejedre!

Veszekedés közben megátkoz,
alázat szívében nem lakozik.

Veszélybe jutott a házad,
mutass ajtót a bajhozónak –
fülével úgyis kifelé figyel,
az idegenek lépteit lesi!

Mocskos beszéddel szádat meg ne fertőzd:
tisztá legyen szavad, gondolatod!

Gonoszat ne szólj soha senkiről:
csak szépet és jót, bárki kérdez is!

Aki mocskosan beszél, gonoszat szól,
a bosszúálló Samas annak fejére hág!

Nyelvedre béklyót rakj, szádra lakatot tégy:

a felrobogó szókat tanuld meg visszafogni!

Sok hirtelen beszédet örömezt visszaszívniál –
csak hogy lyukas diót ér a kései okosság!
(Rákos Sándor: Agyagtáblák üzenete)

Példabeszédek

Régi példaszó mondja:

Neked is át kell menned az alvilág folyóján.

Mikor a fazekas kutyája az égetőkemencébe szabadult,
mind megugatta az edényeket.

Félrelépett asszony szavát
férje a törvény kapujában hallja meg.

Tavaszi gyümölcse – gyász gyümölcse.

Hogy nyugodt alvásod legyen,
pontosan végezd a dolgodat!

Páráz nélkül lett terhes –
evés nélkül lett kövér.

Az erős munkája bérét,
a gyöngye gyermekei árát eszi meg.

Cifrán öltözik, a köszönést se fogadja –
nagyon jól mehet már a sora!

Kőből és szurokból épített házban ülök:
s egyszerre csak egy marék agyag hull a fejemre.

A holnap is, akár a tegnap,
ugyanaz minden nap, mint a tegnapi élet.

Inkább újra raknék egy bedőlt kemencét,
semmint hogy téged megváltoztassalak.

Elmégy és elveszed az ellenség földjét –
eljön az ellenség és elveszi földedet.

Akit szeretsz, annak igáját is húzod.

Gyürkőzz neki, isten is megsegíti!

Ha rosszat teszel barátoddal,

mit cselekszel majd ellenségeddel?

Nem dárda, nem fal, nem zár, nem vagyon –
csak isten óv meg a veszedelemtől.

Az okos egyszerű vászonnal fődí be magát,
az ostoba pompázó köpenybe öltözik.

Halálos beteg vagyok: „Mindent fölélék!”
Meggyógyultam: „Takarékoskodom újra!”

Fősvénység? Mire jó az?
Gazdagság? Mire jó az?
Szüzesség? Dehogyan is őrizgetem...

A legmagasabb fal se tartóztatja föl az éhes gyomor vakmerését!

Nép király nélkül:
nyáj pásztor nélkül.

Legyen urad, legyen királyod –
de a főnöködtől féljél!

Ha férje-ura tehetetlen –
bizony, csak szolgáló az asszony!

Elhagyta a várost,
hogyan megtekintse az országot.

Szavam megkülönböztet az emberektől –
szavam az emberek közé sorol.

A tél gonosz.
Értelme csak a nyárnak van.

Árnyékom az üldözöm,
Íme, utolért.

Az ember - isten árnyéka.
Szolga – az ember árnyéka.
De a király – az isten tüköre!
Ragyogó arccal járnivalni,
vagy épp borús homlokkal, magunkba süppedten kóborolni –
nem emberi, méltatlan hozzáánk!

A hús – hús.
A vér –vér.
A másik – másik.
És az idegen is mindig idegen.

A királynak szánt adó –
a főpohárnok haszna.

A barátság felbomlik,
az üzlet örökre szól.”

(Rákos Sándor: Agyagtáblák üzenete)

Az úr meg szolgálja című költeményre, a *Pesszimista töredékre és Az életúnt beszélgetése önmagával* c. művekre majd a Jób könyve és a Prédikátor könyve kapcsán térünk ki részletesebben.

D.) Óravázlat

Feladat	Módszer	Eszközök, időtartam
1. Ének: A szeretet mindenkié	ének	Áldjad én lelkem az Urat 32. o. 5 perc
2. Bevezető beszélgetés a generációk közti kapcsolatról - Szüksége van-e a következő nemzedéknek az előző tapasztalataira? - Átadhatók-e a tapasztalatok? - Milyen formában? - Kit nevezünk bölcsnek? Lásd Alapgon-dolat	csopartos be-szélgetés az óravezető irá-nyításával	10 perc
3. Az ókori kelet bölcsességi könyvei lásd Bevezetés 1.	Az óravezető előadása	Jegyzetfüzet, ce-ruza 2 perc

Feladat	Módszer	Eszközök, időtartam
4. Intelmek és tanítások az ókori Egyiptomban A szövegek áttekintése lásd Bevezetés 2. Az egyéni átolvasás során válasszon ki minden résztvevő egyet az intelmekből, ami legjobban tetszik számára, írja fel külön lapra és a csoportos megbeszélés során mondja el, hogy miért azt választotta, majd rakja fel a táblára.	Az intelmek és tanítások egyéni elolvasása, és utána csoportos beszélgetés az óravezető irányításával	szövegek külön lapon (Bevezetés 2.), üres A4-es lap, rostíró, cellulux, tábla 45 perc
5. Intelmek és tanítások az ókori Mezopotámiában A szövegek áttekintése lásd Bevezetés 3. Az egyéni átolvasás során válasszon ki minden résztvevő egyet az intelmekből, ami legjobban tetszik számára, írja fel külön lapra és a csoportos megbeszélés során mondja el, hogy miért azt választotta, majd rakja fel a táblára.	Az intelmek és tanítások egyéni elolvasása, és utána csoportos beszélgetés az óravezető irányításával	szövegek külön lapon, (Bevezetés 3.) üres A4-es lap, rostíró, cellulux, tábla 45 perc
6. Befejező ima, ének	Kötetlen ima	kotta, gyertya, gyufa 10 perc

A Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat budapesti Központjában „**Élő Ige**” címmel **bibliaiskola** működik (szeptembertől júniusig minden hónap első hétfőjén du. 5-7-ig). Jelen füzetünk a kilencvenhetedik óra anyagát tartalmazza.

Budapest, 2017. dec. 1. Szeretettel:

Vágvölgyi Éva óravezető
Tarjányi Béla szakmai vezető

A kairói Kopt Negyed

Élménybeszámoló egy látogató tollából. Részletek.

Forrás: Dusrea <http://egyiptomitisz.blogspot.hu>

Amikor először kerestük fel Kairó *kopt negyedét* a férjemmel és a fiainkkal, akkor még nem sejtettem, hogy sokszor vissza fogunk ide térni, legalább annyiszor, ahányszor az intézetnek vendégei lesznek, akiknek szeretnénk bemutatni e városrész sokszínűségét.

A kopt negyedre legalább olyan kíváncsi voltam, mint az iszlám Kairóra, annál is inkább, mivel a hétköznapi életben folyamatosan kapcsolatban vagyunk koptokkal éppúgy, mint muszlimokkal, és muszlimokkal éppúgy, mint koptokkal. A ma is *Ó-Kairónak* nevezett negyed a város legősibb kerülete. És egyben a legcsendesebb.

Nem felejttem, hogy a fiúk első itteni iskolájában is együtt vártunk a gyerekeinkre a nyári intenzív kurzus után, sőt, hosszasan beszélgettünk kopt és muzulmán anyukákkal. (...)

Mary, Daniel édesanyja azt mondta némi iróniával a hangjában: „*De hiszen mi itt mindnyájan koptok vagyunk!*” A kopt szó eredetileg „egyiptomit” jelent, és csak később vált az Egyiptomban élő keresztények általános megnevezésévé. A görögök *Aigüptiosz*-nak nevezték az egyiptomiakat.

Egyiptomban mintegy 15 millió kopt keresztény él, közülük mintegy 70 ezren a szemét összegyűjtéséből, szortírozásából és eladásából tartják fenn magukat. A szemétlerakó mellett, sziklákba vájt épületekben élnek elképzelhetetlenül mély nyomorban, ennek ellenére sugárzó arcú, bizakodó, istenhívő emberek – hangsúlyozta, hozzátéve: az évszázadok alatt valószínűleg megszokták, hogy üldözöttek a saját hazájukban, nem érezhetik magukat teljes jogú állampolgároknak, kisebbséget képviselnek és ezzel együtt jár a diszkrimináció is. (*Siklósi Beatrix / Duna Tv*)

Az ógörög szó Ptah isten memphiszi templomának nevéből ered. A muszlim hódítók eredetileg minden egyiptomit, később pedig a keresztény vallásuk mellett kitaró egyiptomiakat és az általuk

használt nyelvet nevezték *ghypt*(oknak), *qubt*(nak). Az „aigüptiosz” arabosított változatából jött létre az európai nyelveken a kopt szó. Ez él a mi kopt szavunkban is.

Fontos tudni, hogy az egyiptomi koptok az ókori egyiptomiak egyenes leszármazottainak tartják magukat. Ezt látszik megerősíteni pl. az ankh kereszt, amely az ókori Egyiptomban az örök élet jelképe volt, később azonban keresztény keresztté változott.

A koptok által a késő középkortól beszélt nyelv a kopt írással együtt ma már csak a liturgia nyelve, hiszen egy 9. századi rendelet az arab nyelv használatát kötelezővé tette minden egyiptomi lakos számára. A 13. századra az itt élő keresztények már a hétköznapi életben is áttértek az arab nyelv használatára.

A kereszténység elterjedése Egyiptomban *Márk evangélista* nevéhez fűződik. Ő volt Péter apostol tolmácsa. Az 1. században itt hirdette Jézus tanításait. Térítő útja során elsőként *Alexandriába* érkezett, a városnak ő lett az első püspöke, Alexandria pedig az első öt patriarchátus egyike volt. Az egyiptomi kopt egyház őt tekinti alapítójának. Egyiptom a 4. századra kereszténnyé lett. A koptok Kr.u. 451-ben azért szakadtak el a katolikus egyháztól, mivel nem fogadták el a khalkédoni zsinat dogmáját Krisztus isteni és emberi természetének kettősségéről, és továbbra is isteni természetét vallották.

A fiúkkal elsőként itt a *Szent Család* nyomait kutattuk, (...) de nagyon szerettünk volna elzarándokolni azokra a helyekre, ahol ők is megfordultak egyiptomi „száműzetésük” alatt. A kopt hagyomány több ilyen tart számon, a legtöbbet talán a Nílus-deltában.

A kopt negyed ma egy teljesen körülhatárolt városrész, amelyet biztonsági szolgálat véd. Elhelyezkedését az teszi igazán izgalmassá, hogy az egyiptomi római erőd, *Babülon* falai között jött létre. Ma elképzelni sem tudjuk, hogy a Nílus vize egykor az erőd tornyainak lábát mosta.... Szent helyek, ősi templomok adnak lehetőséget az elcsendesedésre. Itt található az a *barlangkápolna*, ahol egykor a Szent Család egyiptomi tartózkodása során megpihent. De számos keresztény templom mellett itt található az ország legrégebb zsinagógája is. Ne feledjük, hogy a kopt negyed szomszédságában vertek először sátrat a Kr.u.. 642-ben bevonuló arab seregek, és ez

így keletkezett sátorváros, *el-Fusztát* (az arab elnevezés ugyanis sátrat jelent) lett a muzulmán Egyiptom első fővárosa. Itt emelték nemcsak a város, hanem egész Afrika első muzulmán imahelyét, az *Amr Ibn el-Ász-mecsetet*.

Három épületegyüttes fogadja a látogatót: a *Sikátorváros* a földfelszín alatt, a *Kopt Múzeum* épülete és kertje, valamint a *Felfüggesztett templom*.

A *Sikátorváros* sokak szerint Jeruzsálem óvárosához hasonlít. A mai utcaszint alá vezető lépcső meghosszabbítása az az utca, amely egyben a kopt negyed egyik bejárata. Sorra nyílnak innen a régi templomok, kegyhelyek, sőt a temető kapui. A Sikátorváros fő utcáját főnről itt is sokféle árnyékolókkal fedték be, és jobbról-balról könyv-, műtárgy- és kegytárgykereskedések húzódnak. Sétánk első állomása a Szent Család tartózkodási helyeként számon tartott legfontosabb egyiptomi kegyhely, a *Szent Szezgiusz templom*. Ez a kopt negyed legrégebbi temploma, és egyben a leghíresebb keresztény zarándokhely az országban. A mártírhalált szenvedett szíriai szentről

Dombormű a Szent Szezgiusz templom bejárata fölött

elnevezett szép templom alatt található a *kápolnának kialakított barlang*, ahol a Szent Család – Heródes elől menekülve – egykor menedéket talált. Viszonylag kevés a turista, de ide mindenki eljön,

aki a negyedre kíváncsi. A három hajós kis kápolna a csend, a béke szigete itt a földfelszín alatt. Közvetlenül fölötte látható a kút, melynek vizéből a Szent Család ivott.

A templom főhajójának jobb oldali falán gyönyörű ikonok ábrázolják Krisztus életének főbb állomásait. A templom számos ikonjának másolatát meg lehet vásárolni.

Az atemplom, ahol a Szent Család időzött

Ha továbbsétálunk a negyed főutcáján, megérkezünk a 11. században épült *Szent Barbara-templom*hoz. A templomot az i. sz. 3 században élt gazdag kereskedő leányának, Barbarának szentelték, aki apja keze által szenvedett mártírhalált, mivel az apai tiltás ellenére is kitartott hite mellett, és apját is keresztény hitre akarta téríteni.

Az utca jobb kanyarulatánál befordulva megnézhetjük a *Ben Ezra-zsinagógát*, amely az egyiptomi zsidó közösség legfontosabb temploma lehetett. Itt találták meg a kairói Genizát, amely ez itt élő zsidók életének és mindennapjainak írásos dokumentumait tartalmazza (és amiket a vallási előírásoknak megfelelően nem lehetett

megsemmisíteni, sőt el kellett temetni, ha Isten nevének négy betűjét tartalmazták.) Bár a hagyomány Mózeshez köti a zsinagógát, valójában egy 8. században épült templom az „őse”, amelyet néhány évszázaddal később azonban leromboltak, de a 12. században *Ben Ezra* jeruzsálemi rabbi templomot építtetett e helyén.

A zsinagóga mellett gyönyörű banánfa virágzik, valahányszor idelátogatunk, mindig más arcát mutatja. (...)

Megnézzük a felújítás alatt álló *Szent György-templom* kis kápolnáját. Jó tudni, hogy Szent György az egyik legnagyobb tiszteletnek örvendő szent az egyiptomi koptok körében. Tetteinek híre korábban eljutott a Közel-Keletre, mint Európába. *Mari Girgisz*, ahogyan ők nevezik, éppúgy a 3. században szenvedett mártírhálált Diocletianus császár keresztényüldözése idején, akárcsak Szent Ménasz. Itt is látszanak az egykori római erőd falai.

Az óriási templom mellett balra nyílik a temető, amely szokatlan látványt nyújt nagy sírboltjaival, színes, mozaikos korsóival, a mindenütt fel-felbukkanó bougainvilleákkal, és a sírokról mosolygó fekete-fehér fényképekkel.

Csodálatos épület a *Felfüggesztett templom*, más néven *Függő-templom (el-Muallaqa)*, hiszen a belső udvarhoz vezető kapun belépve szokatlan látvány fogadja a látogatót: az udvar végén lépcsőn lehet csak feljutni a fölöttünk magasodó templomhoz, amelyet az egykori római *Babilon-erőd* vízikapuja fölé emeltek a Kr.u. 4. században. A templomot később lerombolták, majd helyreállították, többször bővítették. A főhomlokzat kettős tornyait a 19. században építették a templomhoz. A kapun belépve zárt kertbe érkezünk, a falakon mozaikok, előttünk pálmák és virágok.

A lépcsők felvezetnek a belső udvarba, amelyből egy 11. századi szép oszlopcsarnok vezet a templom bejáratához. Az istentiszteletről kijövő gyerekek közül néhányan azonnal beszélgetni akarnak velünk. Jó látni, milyen természetesen fordulnak az idegenek felé. A dongaboltozatot korinthuszi oszlopfők tartják, mögöttük a három oltárt elrejtő régi *szentélyrács*. Díszítése gyönyörű: cédrusból faragott fa elefántcsont-berakással. Motívumai ismerősek a templom bejárati kapuiról. A szentélyrács tetejét *ikonok* díszítik, akárcsak körben a falakat. Az ikonok előtt több helyen gyertyát lehet gyújtani.

A márványból faragott *szószék* is olyan régi, akár a szentélyrács: 13 oszlopa Krisztust és az apostolokat jelképezi. Jobb oldali kápolnája Etiópia védőszentjének tiszteletére épült. Az oldalkápolna ablakából jól láthatók a római erőd tornyai, amelyek az erőd víz felőli oldalának védelmét szolgálták.

Ez a templom ma is a kopt liturgia helyszíne. (...) Belehallgathattunk a kopt istentisztelet monotonnak tűnő zenéjébe, dallamaiba. Csodálatos, hogy a Krisztus utáni 4. században élő *Nagy Szent Vazulról* elnevezett kopt liturgia zenéjének és szövegének rögzítését és megismertetését magyar szakembernek, *dr. Tóth Margit zenetudós*nak köszönhetjük, aki több évtizeden át kutatta ezt a liturgiát...

Sétánk utolsó állomását, a kopt negyed másik bejáratát két római kaputorony fogja közre, innen indul a *Kopt Múzeum*hoz vezető utca. Maga a kert is csodálatos pálmáival, lila virágú fáival, a fehér egyiptomi jázminnal és a színes bougainvilleákkal (...) Rövid sétát

A Kopt Múzeum bejárata

teszünk a múzeum rendkívül gazdag termeiben, kőszobrok, falfaragások, textilcsodák, használati edények és ikonok között. Számos fáraókorai motívumot ismerünk fel a tárgyakon, faragványokon

ikonokon. Ilyen az ankh kereszt vagy a Jézust szoptató Máriát ábrázoló festmények... A múzeum termei is valóságos műremek-*festett kazettás famennyezetükkel, masrabijja-rácossal* fedett ablakaikkal... Itt található Dávid zoltárainak 1600 éves könyve, amelyet a világ legrégibb könyvének tartanak...

Később felfedezzük fel a múzeum csodálatos belső udvarát, amelynek pálmái, masrabijja-rácsos ablakai, a külvilágot teljesen kizáró tere végtelen nyugalmat és biztonságot áraszt. Felettünk a csupa-kék égbolt. Feltétlenül vissza kell ide jönni...

Egyiptomban a muszlimok is megünneplik a Karácsonyt?

Ilyenkor, a kopt karácsony környékén Egyiptomban tele vannak az utcák és a bevásárlóközpontok karácsonyi dekorációval: fenyők, díszek, gondosan csomagolt ajándékok, a hangszórókból ömlő ünnepi örökzöldek. Jóllehet csak a lakosság nagyjából tizedét adják a kopt keresztények, mégis úgy tűnik: mindenki ünnepel ilyenkor. És sokan tényleg ezt teszik a muzulmánok közül is.

A koptok túlnyomó többsége Egyiptomban ortodox – a karácsonyt így december 25 helyett január 7-én ünneplik. És jóllehet ez Jézus születésének ünnepe, és ő az iszlámban egy próféta a sok közül, akik megelőzik Mohamed megjelenését, sok muzulmán együtt ünnepel a koptokkal. Igazi karácsonyi szellem lengi be ilyenkor Kairót és Alexandriát. Sokan díszítenek karácsonyfát, vacsoráznak együtt szenteste és a vásárolnak ajándékot a barátaiknak.

A 24 éves Nada Ahmed azt mondja az Egyptian Streets híroldalnak, hogy muszlim létére is fontosnak tartja a karácsony megünnepelését. “Van valami csodás a karácsony körül. Nem csak a dekorációról, a fáról, az énekekről szól a dolog. Érezzük az ünnepet, úgy, mint például Ramadánkor. Egy rövid séta az utcán már mosolyt varázsol mindenki arcára, megtisztítja az elmét és a lelket”. Ő például ilyenkor együtt vacsorázik valahol a barátaival és mindannyian elegánsan kiöltöznek.

“Jézus azért élt, hogy igazságosságot, békét és szeretetet hozzon, azokat a dolgokat, amelyekre Mohamed is szólít bennünket. Hogy ne

ünnepelnek egy olyan hírnököt, aki ugyanazzal az üzenettel jött, mint a mi prófétánk? A vallásaink közti különbség ellenére a keresztények és a muszlimok is úgy gondolják, hogy ő egy csoda volt, és a csodákat értékelni és ünnepelni kell.” Szerinte mindez nem egy bizonyos vallásról szól, hanem arról, hogy értékeljük az Istenhez közel állókat és kifejezzük a szeretetünket a családjuk és a barátaink iránt.

Egy másik, 27 éves nő azt mondja, hogy a karácsony azt adja neki, amit hiába keres az iszlám ünnepekben. A békés derűt és az elmélyedést. “A karácsony a csendről szól, az elmerülésről önmagadban és a családjában, miközben díszíted a fát vagy ülsz az ünnepi asztalnál. Ez nem olyan, mint a két nagy iszlám ünnep, amelyek zajjal, leölt áldozati állatok vérével és hatalmas evésekkel járnak.” Ő mindenesetre egész életén át szeretné megtartani a karácsonyi dekorációk, énekek és a gyertyagyújtás szokását.

Dina Kamel 24 éves tolmács 13 éves kora óta ünnepli a karácsonyt. Ők is feldíszítik a házat, vesznek ajándékot a barátoknak és karácsonyi klasszikusokat hallgatnak. “Ezek az ünnepi rituálék nagyon örömteliek. Nagyon szeretem az ünnepeket, és a karácsonnyal tökéletes lehetőséget kaptam a hobbimra is: a lakás dekorálására.” Azt mondja, ő hisz abban, hogy Jézus (Ísza) az Isten prófétája, és egy próféta születésnapjának megünneplése vidám, szent és fontos dolog. “A karácsony jó alkalom arra is, hogy megajándékozzuk egymást a barátokkal, és elmondjuk nekik, mennyire fontosak.”
(Karakai Ildikó)

Forrás: <http://www.globoport.hu>

Egy németországi hitszónok tanítása a Karácsonyról

Kedves Testvéreim az iszlámban!

Mint tudjátok, nemsokára Karácsony lesz. Előreláthatólag 12 nap múlva fogják ünnepelni. Természetesen nem a muszlimok, hanem a keresztények. Mivel nem muszlim országban élünk, tisztázni kell néhány erre vonatkozó szabályt néhány muszlim számára. Mert ezek olyan dolgok, amelyek nagyon elszomorítanak engem. Amikor azt

látom, mennyire helytelenül viselkednek itt egyes muszlimok. Először is a karácsony a hazugság ünnepe. Ezt egyszerűen ki kell mondani. Ez a véleményszabadság, és ennek semmi köze felbujtáshoz. Felbujtás az lenne, ha bizonyos emberekkel szembeni félelemre vagy gyűlöletre szólítanék fel. Nem pedig az, ha valamire azt mondom, hogy hazugság, miközben az emberek maguk is tudják, hogy az. Mára már minden vallástudománnyal foglalkozó ember tudja, hogy Jézus nem december 24-én született. A december 24-e a Midsummer éjszakájának, vagyis a nyárközép ünnepének napja, amikor a Napistenhez imádkoztak a rómaiak. Hogy a keresztény ünnep és a rómaiak ünnepe egymáshoz illeszkedjen, erre a napra helyezték a karácsonyt. Ez teljesen egyértelmű, mind történetileg, mind a Biblia szerint. Hiszen Jézus nem télen, hanem nyáron született, mint ahogy a Biblia is erre utal.

De miben is hisznek a keresztények, akik ezt az ünnepet ünneplik: hogy mi történt ekkor? Abban hisznek, hogy Isten ekkor született. Isten megszületett, állítólag. Az iszlám értelmében istenkáromlás azt mondani, hogy Isten megszületett. Ha most odamegyünk valakihez, és azt mondjuk neki, hogy „boldog karácsonyt”, mit jelent az? Azt jelenti, gratulálok neki, hogy abban hisz, Isten megszületett. Gratulálok neki ahhoz, hogy egy keresztény császár hazugságát követi.

Az iszlám az őszinteség vallása. Nálunk nincs hízélgés. Így szól Allah a Koránban (68. szúra): Azt szeretnék, ha mást mondanál, mint amit gondolsz, és akkor ők is mást mondanának, mint amit gondolnak. Igen, egyesek szívesen hallanák ezt: Ó, ez aztán szép dolog! Ön muszlim, mégis állított fenyőfát, és megünnepli a karácsonyt. Nagyszerű! Ön egy kedves muszlim! Nagyon meg vagyunk Önnel elégedve! Több olyan emberre van szükségünk, mint Ön! Meg is veregetjük a vállát! Nagyon meg vagyunk elégedve Önnel! Így szól Allah a 2. szúra 120. versében: A zsidók és a keresztények nem lesznek elégedettek veled, amíg nem az ő vallásukat követed.” És ez a vallásuk egy része. Azoknak mondom, akik karácsonyfát állítanak a boltjukba, mert azt gondolják, hogy ezzel 5 euróval többet fognak keresni. Nekik mondom, hogy itt van testvéreink példája, akik megvettek egy diszkóval szembeni pizzériát. A régi tulajdonos azt

mondta, hogy ha nem árulnak alkoholt, csődbe fognak menni. Nem árultak alkoholt, és Allah olyan sok áldást (baraka) vitt a pizzériába, hogy dupla annyi a bevételük, mint az előző tulajdonosnak. Azaz a baraka Allahtól jön.

De még ha kevesebbet is keresel, gondolod, hogy többen fognak bemenni a boltodba, mert ott áll egy karácsonyfa? És persze megint jönni fog valaki és az integrációról fog beszélni. Nem is érdemes erre az ostobaságra hallgatni. Semmiféleképpen sem vagy arra kötelezve itt Németországban, hogy részt vegyél a karácsony ünnepén. Éppoly kevésbé kötelesek ők Ramadánkor böjtölni. Ha valaki velünk böjtöl, az az ő dolga. Semmi gond, nyugodtan eljöhet hozzánk. Ha valaki részt szeretne venni a Ramadán ünnepén, semmi gond, nyugodtan megetheti. De egyetlen kereszténytől sem várjuk el ezt: se nem stigmatizálunk vagy szidjuk le őt, ha nem vesz részt Ramadánkor. És éppoly kevésbé van bárkinek joga minket rossz embernek feltüntetni azért, mert ellenezzük a karácsonyt. Teljesen világos, hogy ez ellenkezik a vallásunkkal. Nem csupán egy vélemény ez, amiről beszélek. Mondok még több bizonyítékot. Így szólt a Próféta (béke legyen vele): „Ne vegyetek részt a zsidók és a keresztények ünnepén!” És ez az ünnepükön való részvétel egy módja, hogy kidíszítjük a nappalit, hogy ajándékozunk, hogy karácsonyfát állítunk. És még valami: A Próféta (béke legyen vele) azt mondta, hogy „Aki más népet utánoz, hozzájuk is tartozik.” Egy konszenzus (idzsma) a vallástudósok (ulamák) között, hogy nem szabad részt venni a karácsony ünnepén. A muszlim szívében hűségnek és lemondásnak kell lennie. Hűség a valláshoz és a hívőkhöz, valamint lemondás a hitetlenségről és a hitetlenekről. Ez nem azt jelenti, hogy nem szabad kedvesen bánni az emberekkel, hogy nem bánunk jól a családtagokkal vagy másokkal. Nem! Jól kell velük bánnunk!

Ám ismernünk kell a határokat. És itt kezdődnek a határok. Ha tudod, hogy ez az ünnep összefügg a pokolba vezető út egyikével, akkor hogyan tudsz muszlimként velük örülni? Hogyan tudsz muszlimként örülni, ha látod, hogy az emberek a pokolba vezető úton vannak? Hogyan tudsz örülni muszlimként, amikor látod, hogy fákat állítanak, Ez egy keltáktól származó elkorcsosulás. Fákat állítottak különböző szertartásokkal, melyeknek nincs közük az

iszlámhoz, és melyek bálványimádat jellegűek. És amelyeknek még csak a kereszténységhez sincs közük. Erre mi fenyőfát állítunk. Karácsonyfát állítunk. Audubillah! Emberek, ez a dolog nagyon veszélyes! Tudnunk kell, hol a határ! Ez, attól függően, mennyire érintette meg a szívedet, kizárhat téged a vallásból. Akár odáig is vezethet, hogy szeretetet is érezhetsz aztán a vallás és a hitetlenség iránt. És aki szeretetet érez a hitetlenség iránt, az `al-walá` wa-l-bará`a`-t teljesen lezárta és kilép a vallásból. Így közeledik hozzánk a sátán. Azt mondja, hogy: `Mi is meg akarjuk mutatni, mert tavaly ők is részt vettek a Ramadán ünnepén.` Nem! Az ő vallásuk hamis! És a mi vallásunk helyes!

Azon csodálkoznak, miért van tolerancia az iszlámmal szemben, míg nálunk talán nincs olyan sok belőle. Például ezt szokták mondani. Most nem beszélek arról, hogy ez igaz-e vagy sem. Először is nincs itt tolerancia. A tolerancia jelentése tűrés, elviselés. Azaz eltűr valaki olyasvalamit, ami valójában az ellen van, amiben hisz. Azaz, ha mi muszlimok például engedélyezzük, hogy templomok állnak az iszlám országokban, és már több ezer éve, akkor ez tolerancia, mert hisszük, hogy ott olyan istentisztelet zajlik, ami hamis és a pokolba vezet. De ebben a társadalomban nem a kereszténység uralkodik. A kereszténységre nézve szegyen azt állítani, hogy a kereszténység újraéled itt. Ezzel csak palira veszik az embereket. Ez egy szekuláris ország, ahol a vallás alapvetően nem játszik szerepet, mert már kiszorult onnan. Azaz egy mecset építése egyáltalán nem mond ellent az ország ideológiájának. Ennél fogva nem is beszélhetünk toleranciáról, hiszen magától értetődik, hogy mindenki mindaddig gyakorolhatja a vallását, amíg senkinek sem okoz kárt vele.

Ezért teljesen helytelen azt gondolni, hogy az tolerancia vagy integráció lenne, ezeknek az embereknek engedni. Mint ahogy sajnos egyes imámok teszik. Szégyellniük kell magukat! Subban`Allah! Hová jutottunk? „Azt szeretnék, ha mást mondanál, mint amit gondolsz, és akkor ők is mást mondanának, mint amit gondolnak.” „a zsidók és a keresztények nem lesznek elégedettek veled, amíg nem az ő vallásukat követed.” Azaz a széles tömeg nem lesz veled elégedett. Kivéve azokat, akik felveszik az iszlámot. Kell tehát egy

választóvonalnak lennie, Nem azt mondjuk, hogy aszociális módon kell viselkedni. Azt sem, hogy át kell hágni a törvényeket. Nem! Az iszlámban nincs csalás. Tilos csak úgy szidalmazni valakit. Tilos meggyilkolni, kirabolni, meglopni valakit. Tilos valahová betörni, valakit megerőszakolni. Ezek mind tilosak. Ehhez kell tartanunk magunkat. Kedvesen kell bánnunk az emberekkel, és józanul kell viselkednünk. Jónak kell lennünk hozzájuk, mert azt mondta a Próféta (blv), hogy „légy jó ahhoz, aki rossz hozzád.” És Allah azt mondta a Koránban 860:8), hogy „Allah nem tiltja meg nektek, hogy jóindulattal és méltányosan bánjatok azokkal, akik a vallás miatt nem harcoltak ellenetek és nem üztek el lakhelyeitekről.” Azaz igazságosnak kell lennünk hozzájuk, és jóságosan kell bánnunk velük. De ehhez nem tartozik hozzá az, hogy elveszünk dolgokat a vallásunkból, és hogy részt veszünk az ünnepeiken, holott az tilos számunkra. Vagy hogy utánozzuk a hitetleneket, hiszen a Próféta (blv) megtiltotta azt nekünk. Vagy hogy körbehízelegjük őket, holott nincs okunk hízelegni. Ez az én üzenetem, mert egy étteremben jártunk ma, ahol ledöbbsentünk és rögtön ki is fordultunk onnan. Beszéltem a tulajdonossal, aki azt mondta, hogy ugyan, nem olyan nagy baj ez. De igen! Nagy baj ez, mert ez egy hazugság! És nekünk őszintéknek kell lennünk.

És azt mondom nektek, hogy bojkottáljatok minden olyan muszlim boltot, ahol karácsonyfát állítanak! Vagy ahol boldog karácsonyt kívánnak. Ahol alkoholt isznak. Bojkottáljatok ezeket a boltokat és beszéljete az emberekkel! Senki sem várhatja el Mondjátok nekik, hogy: `Kedves testvérem, nem gondolom, hogy rosszak a szándékaid, de amit csinálsz, az nincs rendben. Senki sem várhatja el tőlünk, hogy részt vegyünk egy bálványimádó ünnepen, mert a karácsony az. És még csak nem is közvetlenül a kereszténységből ered. Ez egy remix. Mint mondtam, ez a Midsummer éjszakájának az ünnepe, ahol Napistenhez imádkoztak. Ennyit szerettem volna mondani. Allah erősítsen minket!

(2016. dec.) Forrás: <https://youtu.be/NSRWEX0EWEE>

**A Magyar Kurír kérdése Bøjte Csabához,
miután ő meglátogatta az egyiptomi kopt keresztényeket.**

– *Voltak az al-Azhar egyetemen is. Lehetségesnek tartja a keresztény-muszlim párbeszédet? És az együttélést a hétköznapiakban?*

A párbeszédre azt mondták, nem működik, és nincs is alapja. A mohamedán ember egyistenhívő, neki az, hogy Jézus Krisztus Isten, hogy van Szentháromság, Eucharisztia, bálványimádást jelent. Ószövetségi alapon elítéli a bálványimádást. A pátriárkák is azt mondták, hogy az együttélést el lehet képzelni, de párbeszéd nincsen. Az al-Azhar egyetemen is az derült ki, hogy teológiailag nincs alapja a párbeszédnek. Úgy gondolják, saját hitüket, istenüket gyaláznák meg ezzel. Szóba állni más dolog, az együttélés lehetséges. Azt hiszem, Jézus Krisztusnál „pattog a labda”. Nekünk ő Isten, nekik pedig próféta. Én nagyon boldog lennék, ha Jézus meg tudná győzni őket, hogy ő a „nagyfőnök”, és szeret minket. Ha én azt mondom egy muszlimnak, hogy Isten gyermeke vagyok, akkor méltó vagyok arra, hogy megkövezzen. Mert csak az Isten szolgája lehetek, Isten gyermeke nem, bűn ezt mondani.

A hétköznapi emberek nem sokat gondolkoznak ezeken. Ott együtt élnek. A házak falán a keresztény negyedekben sokfelé ki van téve a kereszt, és sok graffitit is láttam, le is fényképeztem: keresztény politikusnál a félholdban ott van a kereszt. Nem árulnak zsákbamacsát.

Fontos megérteni, hogy az egyiptomi koptok a fáraók leszármazottai, az egyiptomi kultúra részei. Hogyan lett ebből egy mohamedán világ? Egyiptom a Bizánci Birodalomhoz tartozott, amikor 620 körül az Arab-sivatagból érkező négyezer harcos lerohanta. A lakosság mellettük állt, mert azt gondolta, jó alkalom, hogy elszakadjanak Bizánctól. Az arab hódítók mindent megtettek, hogy szóval, pénzzel, fegyverrel muszlim hitre térítsék az embereket. Kétszázötven év múlva már többségben voltak, az 1300-as években a koptok már a nyelvüket is elvesztették. A mohamedánok úgy gondolják, az ő hitük magasabb rendű, értékesebb, megtesznek mindent, hogy áttérítsék az embereket. Sok keresztényből lesz muszlim.

(Thullner Zsuzsanna/Magyar Kurír)

Irak és Szíria – Hosszú évek dzsihádisták megszállása után először ünnepelhetik otthonaikban a Karácsonyt az iraki és szíriai keresztények számos városban. Az újrakezdést beárnyékolják háborúk okozta társadalmi feszültségek, de újjászületett a keresztények reménye életük helyreállítására. A vallásközi munkacsoport vendége volt Habib Hormuz káld érsek Bászrából, Ziad Hilal sj atya Aleppóból és Pierbattista Pizzaballa apostoli adminisztrátor Jeruzsálemből.

(Hölvényi György, Facebook)

A betlehemi csillag

1925-ben egy német tudós, Paul Schnabel megfejtette a titkot! Pedig nem is csillagász volt! Néhány évvel korábban az Eufrátesz partján (régén Babilónia; ahonnan valószínűleg a bölcsék is jöttek) egy korabeli csillagvizsgáló helyén kétezer éves agyagtáblát találtak. Ennek szövegét fejtette meg a német tudós.

A ma Berlinben őrzött cserépdarab pontos leírást ad egy Kr.e. 7-ben bekövetkezett páratlan eseményről. Eszerint: a Jupiter és a Szaturnusz egy év alatt háromszor volt látható a nyugati égbolton, mégpedig a Halak csillagképben! (Mai időszámításunk szerint: május 9-én, október 3-án, és december 5-én.) Mindhárom esetben olyan együttállás valósult meg, mely a két bolygót egyként láttatta a Földről. Ez az esemény azért különleges, mert a két csillag együttállására - a Halak csillagképben - jó esetben is évszázadokat kell várni! Az első ilyen együttállást i.e. 860-ban figyelték meg a csillagászok. Ezután következett a Jézus születésével egyidejű, i.e. 7-ben. Legközelebb 2378-ban fog rá sor kerülni.

A jelenség érdekessége - vagy Isten kreativitása? -, hogy az akkori emberek a Jupitert a királyok csillagaként ismerték, a Szaturnusz a zsidók csillaga volt, a Halak csillagkép pedig a Messiás jelképe. Hogyne követték volna a bölcsek ezt a csillagot! Hiszen előttük egyértelmű volt, hogy a zsidók országában Messiás-Király született!

Matta el Meszkin „Isten megtapasztalása az imában” című könyvének most megjelent **második kiadását** Vágvölgyi Éva, a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat főtítkára, a kötet lektora mutatja be.

Ez a könyv öt év elmélkedésének, de mindenek fölött a minden keresztény szerzetesi élet szívének, az *imádságos élet* konkrét tapasztalatának gyümölcse. Jussef Iskandar kopt egyetemista volt. 1948-ban feladta gyógyszerési hivatását, eladta gyógyszerétárát, árát szétosztotta a szegények között és elhatározta, hogy életét egészen az Úrnak szenteli. Egyiptom legszegényebb és legkevésbé ismert Deir Amba Samuel nevű kolostorába ment, ahol a Matta nevet kapta. (Matta: Máté; Matta el Meszkin: Szegény Máté)

Szerzetesi életének első három éve alapjában véve bensőséges-ségben és elmélyülésben telt. Külső vigaszok és olyan személy hiányában, akire rábízhatta volna magát, csak az Úr saját életéből nyert tájékozódást. Ebben az időszakban minden éjjel szakadatlanul virrasztott egészen reggelig, a forró imának, a Szentírásról és az Atyák imádságról írt műveiről való elmélkedésnek szentelve magát.

Egy angol szerzetes, Laazar Moor révén gondviselészerűen jutott hozzá egy az imáról szóló, géppel írt patrisztikus gyűjteményhez: *Some Aspects about Orthodox Prayer*. Ezeknek az oldalaknak az volt a haszna, hogy az első Atyák gondolatain kívül (Nagy Szent Antal, Nagy Szent Makariosz, Lépcsős Szent János, Szír Szent Izsák és mások) bemutatják azokat a szenteket is, akik a legismertebbek voltak a bizánci és az orosz hagyományban (Simeon, az Új Teológus, Szarovi Szent Szerafim, Ignatij Brjančaninov, Kronstadti Szent János stb.), és akiket kevésbé ismertek ebben az időben. Matta atyának birtokában volt egy kézirat Szír

Szent Izsáktól is. Minden éjszaka lefordított és lemásolt egyet ezekből a mondásokból, és ez volt elmékedésének a tárgya. Gyakran érezte annak a szentnek a misztikus jelenlétét, akinek a mondásáról elmékedett és segítséget és vigasztalást kapott tőle. Ezekben a magányos éjszakákon állította össze ennek a műnek a lényegi részét.

1951-ben egészségi okokból átkerült a Szírekről elnevezett (Deir el Sourian) kolostorba és ott lelkivezetővé vált. Különböző szerzetesek olvasták feljegyzéseit az imáról, és kérték, hogy jelentesse meg könyv formájában. A püspök, a kolostor vezetője áldását adta rá, és a Deir el Sourian kolostor nagyon kezdetleges nyomdatechnikával kinyomtatta. Ez volt az első kiadás 1952-ben. Az előszót Nazir Gayed írta hozzá, a későbbi III. Shenuda nevet viselő alexandriai pátriárka, aki nem rejtette véka alá a szerző iránti csodálatát, és kinevezte a saját „lelkivezetőjének”.

Később, miközben remeteként élt a Wadi Rayan sivatagjának egyik barlangjában, az azt megelőző lelki vezetés hosszú időszakát felhasználva, a szerző kibővítette a fejezeteket, amelyek előzőleg *Az Atyák mondásai* címet viselték. A második kiadás 1968-ban látott napvilágot *Az ortodox imaélet* címmel.

Ez a mostani ennek a könyvnek az első magyar nyelvű fordítása, *Isten megtapasztalása az imában* címmel jelent meg, hogy támogassuk a könyv által megszólítottak körét. „Nyílt levélként” szól azokhoz, akik közelebb szeretnének kerülni az Istennel való párbeszéd művészetéhez. Matta el Meszkin műve ráirányítja a figyelmünket arra, hogy milyen szorosán összefonódik az imádságos élet a Szentírással. Írása egészen át van itatva a Szentírással, és ami külön ajándék benne, hogy nem pusztán teológiai fejtegetések, hanem a megélt, megvalósított szentírási szavak szólnak hozzánk.

Nagy öröm számunkra, hogy átadhatjuk ennek az Úrral való bensőséges életnek és az emberi szív ismeretének az érett gyümölcsét a magyar olvasók számára.

Vágvölgyi Éva, a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat főtítkára, Budapest, 2017. november 15. – Magyar Kurír

Thorday Attila

A katolikus zseb-bibliáról

(az IGEN Szerkesztőségének, Bitter Ákos felkérésére, 1997)

Tizenhat éves voltam, amikor bérválkozásom alkalmából egy teljes Bibliát kaptam bérma-keresztapámtól. Ez indított arra, hogy a következő hónapokban és években nap mint nap, sokszor órákon keresztül olvasgassam a Szentírás üzenetét. Szívemig hatoltak a próféták (különösen Izajás és Jeremiás) önéletrajzi beszámolóí meghívásukról és küzdelmes sorsukról; kíváncsian lapozgattam a bölcsességi könyveket, ahol magával ragadtak a boldog életre tanító bölcs és találó mondások.

Később, amikor katona voltam, titokban kellett a laktanyába csempésznem egy kisméretű Újszövetséget, hogy szabadidőmben olvashassam Isten életető igéjét. Ma már a múltként emlékezünk arra, hogy tíz évvel ezelőtt még az is tiltva volt, hogy az ún. Békés–Dalosféle Szentírást szekrényében tartsa egy kiskatona – az ideológiai magyarázat az volt, hogy külföldi kiadású könyvet

(ti. ezt Rómában nyomtatták) a Néphadseregben nem szabad forgatni... Hála Istennek, a cenzúra eltörlése óta több tízezer példányt sikerült idehaza is nyomtatni ebből a gördülékeny nyelvezetű és könnyen kezelhető Újszövetségből.

Régi álmom azonban csak most júniusban teljesült, amennyiben kézbe vehettem azt új katolikus bibliafordítást, amely nyelvezeténél és tipográfiájánál fogva minden bizonnyal megnyeri a magyar olvasóközönség tetszését.

Az új kiadás első és kétségtelen előnyét a nyár folyamán azonnal élvezhettem: zsebformátuma miatt mindenhova elkísért, ahol a nyár folyamán a fiatalokkal táboroztam (Zemplén, Balaton-felvidék, bugaci pusztaság), sőt külföldi utazásom során is jó szolgálatot tett. A kötetet vonzóvá teszi a betűtípusok megválasztása, valamint a harmóniát sugárzó tördelés.

Többen kérdezik tőlem: miért nem elégedünk meg Károli Gáspár ősi szövegével; miért szükséges újabb és újabb bibliafordításokat készíteni? Válaszom kétirányú: egyrészt az élő nyelv változásai miatt az örök igazságokat is szükséges újrafogalmazni, hiszen az évszázadok alatt egyes kifejezések új tartalommal bővülnek, mások pedig elvesztik frissességüket és tartalmukban elszegényednek. Másrészt a protestáns egyházak sajnálatos módon nem használják a teljes Szentírást, és így minden bibliakiadásukat – bármilyen szöveghű is például az új protestáns fordítás – hiányosnak kell tekintenünk.

A Szent Jeromos Bibliatársulat Bibliafordító Munkaközössége mintegy ötévnyi munka eredményeképpen olyan szöveggel áll most elő, amely a közel négy évszázaddal ezelőtt készített első teljes katolikus magyar bibliafordításon alapul. Az új kiadás Káldi György jezsuita veretes nyelvezetű szövegén csak ott változtat, ahol ezt a magyar nyelv időközbeni fejlődése megkívánja, illetve ahol a Vulgáta alapján készült fordítás a héber illetve görög eredetitől eltér, vagy azokat helytelenül értelmezi. Ez utóbbi esetében a liturgikus szövegek készítésének iránytadó modern latin fordítását, az ún. Neovulgátát hívták segítségül.

Ízelítőül lássunk most néhány szép megfogalmazást a Káldi-Neovulgáta Bibliából: A prófétaí könyveket lapozgatva a KNB-fordításban például Jeremiás perbeszéde (12,1-3) ragadott magával; az eddig használatos magyar fordítások ugyanis nem tükrözték a próféta türelmetlensége és Isten türelme közti feszültséget.

Sirák fia könyvét – melyet a protestáns kiadásokban eleve hiába keresünk – a KNB minden korábbi kiadásnál tömörebben, frappánssabban fordítja.

A Példabeszédek könyvét fellapozva a 31. fejezetben rácsodálkoztam a derék asszony dicséretéről szóló abc-énekre. Egyrészt az eddig használatban levő magyar fordítások a 31,10-31 szakasz alfabetikus jellegét nem jelölték, másrészt a 30. vers fordítása most végre helyesen fordítja és jól összefoglalja a himnusz legfőbb mondanivalóját: „A kedvesség csal, a szépség mulandó, – de az *istenfélő* asszony dicséretet érdemel.” (ellentétben a SzIT kiadásában megjelent UKB-fordítással, amely szerint: „az *okos* asszonynak kijár a dicséret”).

A Zsoltárok könyvét olvasgatva a 64. zsoltár 2. versének zamatos, költői nyelvezetére lettem figyelmes: „Hallgasd meg, Isten, *esdő* könyörgésemet, – szabadítsd meg lelkemet az ellenség félelmétől!” Ráadásul a vers második sora a héber eredetit is minden korábbi fordításnál hűségesebben adja vissza.

Ha tovább folytatnánk összehasonlító munkánkat, bizonyos további példákat is idézhetnénk a találó és kevésbé találó, a sikeres és sikertelen fordításokra. Mindebből sejthetjük, hogy tökéletes bibliafordítás továbbra sincs és nem is létezik, ezért – természete szerint – szüntelen korrigálásokra szorul. Így lesz ez a Káldi-Neovulgáta Bibliával is, amely azonban ékes magyar nyelvezete és katolikus hagyományba illeszkedése, valamint tetszetős és praktikus kivitele révén bizonyára sokunk javára és örömeire lesz a következő évtizedekben. Illesse köszönet és elismerés a Szent Jeromos Bibliatársulat Munkaközösségét a fordításért, valamint a nagylelkű adakozók sokaságát, akik lehetővé tették, hogy a zsebbiblia mérsekelt áron legyen kapható. Mindannyiuknak szívből kívánjuk: Isten fizesse meg!

Ui. A Szent Jeromos Bibliatársulat központjában (VI., Teréz körút 28.) elmondták, hogy a KNB első kiadása, (24000 teljes Szentírás!) három hónap leforgása alatt elfogyott; az újabb kiadást már megrendelték a nyomdától.

TÁRSULATUNK ÉLETÉBŐL

Közgyűlés – Társulatunk szeptember 30-án, Szent Jeromos ünnepén ezúttal is megtartotta ez évi (második rendes) közgyűlését. A közgyűlést hálaadó szentmisével kezdtük, majd a Társulat ügyvezető elnöke ismertette az elmúlt esztendő fontosabb eseményeit, a Társulat tevékenységét, köszönetet mondott a munkatársaknak, és jelezte a következő évben ránk váró feladatokat. Ezt követően a munkatársak beszámoltak az elmúlt év folyamán végzett munkájukról. A gyűlést a munkatársak és a jelenlévő tagtársak baráti együttléte, jó hangulatú beszélgetése zárta.

A Társulatunk gondozásában megjelent Cigány Biblia a Szentatyának – A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia tagjainak római `ad limina` látogatása alkalmából „*Veres András püspök, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnöke egy szép Bibliát, én pedig Székely János püspökatyával egy cigány Bibliát adtam át Ferenc pápának. Néhány éve megvan már a teljes lovári nyelvű szentírásfordítás, ezt köttettük be szép fehérbe, a borítóra pedig rákerült a Szentatya címere. A pápa nagy érdeklődéssel forgatta. Minden nyelvnek a történelmében nagy mérföldkő a bibliafordítás, hiszen ez azt jelenti, hogy a legfinomabb vallási fogalmakra is sikerült valamilyen kifejezést találni. Ez ad lehetőséget arra, hogy ezután a szentmise liturgiája is elkészüljön ezen a nyelven. A pápa buzdított is bennünket ebben a munkában.*” (Erdő Péter bíboros, Magyar Kurír)

„**A Szent Család Egyiptomban**” címmel tartott előadást a Bibliaközpontban Társulatunk főtitkára, *Vágvölgyi Éva*, aki néhány héttel ezelőtt Egyiptomban járt, és alaposan megismerte Kairó kopt Óvárosát. Az egyik itt látható csodálatos templom alatt van az a hely, ahol a Kopt Egyház hagyománya szerint az Egyiptomba menekülő Szent Család megpihent. Az előadás során bemutatott képek alapján megismerhettük a Kopt Negyedét, az itt lévő gyönyörű templomokat, valamint a Kopt Múzeum kincseit.

Minderről készült egy DVD is, amely megvásárolható a Bibliaközpontban („A Szent Család Egyiptomban”, ára 600 Ft.)

Megelevenedő Szentírás – Bibliai figurakészítő kurzus a Kaposvári Püspökségen – 2017. október 20-22-e között bibliai figurakészítő kurzuson vettek részt a Kaposvári Egyházmegye hitoktatói a Püspökségen Gelley Annának, a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat munkatársának vezetésével. A képzést hosszú várakozás előzte meg, hiszen ilyen bibliai bábok készítésével hazánkban egyedül a Bibliatársulat foglalkozik, és nagyon kevés lehetőség adódik a fővároson kívüli alkalom szervezésére.

10 lelkes hitoktató vállalta, hogy a hétvégéjét a püspökségen töltve elsajátítsa a Szentírásból jól ismert figurák készítésének módját. A babák különlegességét a speciális váz adja, amire több különböző réteg épül (melyeket nevezünk egyszerűen izom- és bőrrétegnek). Ez végül egy olyan élethű emberalakot formál, amely egészen finom mozdulatok megtételére képes. Az arc nélküli bábok a történeteknek megfelelő karaktereket tudnak megjeleníteni, öltöztetük és frizurájuk ennek megfelelően ki- és átalakítható.

A kurzus során lehetőség nyílik két felnőtt, egy csecsemő és tetszőleges mennyiségű négylábú állat elkészítésére. A közös munka nagyszerű csoportterápiának bizonyult. A kezdeti lendület és izgalom

hamar kiegészült némi kétségbeeséssel, ám az apróbb, de folyamatos sikerélmények végig fenntartották a motivációt. Gelley Anna kedvessége és egész hétvégén keresztül kitartó lendülete segített minden résztvevő számára továbblépni a nehéz pillanatokon, melynek köszönhetően, különösebb kezűgyesség vagy előismeret nélkül a végére csodálatos figurák születtek, melyek mindegyike tükrözi készítőjének kézjegyét.

Habár a kurzus vasárnap délelőtt véget ért, a hitoktatók már a következő ilyen alkalmat tervezik, hiszen aki egyszer „megfertőződik” ezzel a szemléltető módszerrel, megtelik ötletekkel a jövőre nézve. A Kaposvári Egyházmegye honlapjáról

(<http://kaposvar.egyhazmegye.hu/?p=4816>)

Kurzus a Bibliaközpontban – November 17-19-én tartottuk meg ezévi negyedik Biblikus Figura készítő kurzusunkat a Társulatunk központjában nyolc lelkes – részben visszatérő – résztvevővel. A kurzus vezetője ezúttal is, mint mindig, Gelley Anna volt. Az elké-

szült figurákat a résztvevők sikerrel alkalmazzák a hitoktatásban, sőt családi körben is a gyermekek nagy örömeire.

Biblikus Figura készítő kurzus a Bibliaközpontban

Bibliamaraton a Kórházban – Nyolcórás bibliamaratont tartottak a kistarcsai Flór Ferenc Kórházban

November 30-án reggel 10 órától este 18 óráig tartott az ökumenikus bibliamaraton a kistarcsai Flór Ferenc Kórházban; az alkalomra több felekezet papját és lelkészét meghívták a szervezők.

*„A te igéd lámpás a lábamnak,
s ösvényemnek fényesség” (Zsolt 119,105)*

Ferenc pápa két évvel ezelőtt arra buzdított bennünket, hogy a Bibliát ne irodalmi műnek, hanem napi olvasmánynak tekintsük, és gyakran olvassuk. Mahatma Gandhit is idézte, aki nem volt keresz-

tény, de egyszer azt mondta: „Rátok, keresztényekre egy olyan könyvet bíztak, amelyben elegendő mennyiségű robbanóanyag van ahhoz, hogy az egész civilizációt ezer darabra robbantsa szét, hogy átfordítsa a világot, és békét vigyen egy háborútól pusztított bolygóra. Azonban úgy bántok vele, mintha egyszerűen csak egy irodalmi mű lenne, semmi több.” Mindannyian tudjuk, hogy a természetfeletti a természetesre épít, tehát a Bibliában lévő Lélek tüze is csak akkor tud lángra lobbanni, ha vannak emberek, akik rendszeresen olvassák, tovább „fertőzik” Isten igéjével szűkebb és tágabb környezetüket.

Bibliamaraton a kistarcsai kórházban

Mindezeket komolyan véve a kistarcsai kórházban november 30-án reggel 10 órától este 18 óráig ökumenikus bibliamaratont tartottak a betegek és dolgozók lelki épülése céljából, melyre több felekezet papját és lelkészét hívták meg.

Az alapelgondolás az volt, hogy az egyórás időintervallumokban legyen egy félórás olvasás, utána egy negyedórás magyarázat, tanítás

az elhangzottakról, majd az utolsó negyedórányi csöndben legyen lehetősége a jelenlévőknek az elhangzottak elmélyítésére – ezt a legtöbb órában sikerült is megvalósítani. Nyugalommal és örömmel töltekeztek fel a dolgozók, a betegek, és a szolgálattevők is boldogan zárták a napot.

A bibliamaraton tematikáját Faragó Artúr katolikus kórházlelkész állította össze; három felekezet kórházlelkésze vett részt a felolvasó-nap szervezésében. A Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat háromszáz darab János-evangéliummal támogatta a kezdeményezést; a Mai Ige kettőszázötven aktuális kiadványt küldött erre a célra, a Harmat Kiadó *Family* újságokat ajándékozott; Szegedi László tápiósülyi plébános régi Káldi-bibliáját és szent könyveit adta kölcsön erre a napra.

Forrás és fotó: Szabóné Szekeres Ildikó és Bálint Brigitta
Kórházlelkész.hu / Magyar Kurír

Tisztelt Tarjányi Béla professzor úr !

Nagylelkű adományukat ezúton is szeretnénk megköszönni a Váci Egyházmegye Kórházlelkészi Szolgálatának nevében. A szentírás felolvasó napon osztottuk ki a betegeknek az adományba kapott 300 db Szent János evangélium missziós kiadványukat. Hálás köszönettel:

Szabóné Szekeres Ildikó és Bálint Brigitta

Erdélyi Katolikus Magyar Bibliatársulat – Programok 2017.

Főegyházmegyei Biblia-nap – A Biblia éve óta 2008-tól minden évben megrendezzük, mint főegyházmegyei jellegű rendezvényt. Egy napos program valamelyik főesperesi központban, mely alkalomként kínálkozik arra, hogy együtt ünnepeljük, tanulmányozzuk, hallgassuk Isten ígését. Meghívott minden katolikus érdeklődő, különösen a főegyházmegye azon közösségeinek tagjai, akiknek életében már jelen van a Szentírás.

– **Bibliás hétvégét tartunk fiataloknak és felnőtteknek** – Hétvégés program (péntektől vasárnapig), melynek során egy-egy szentírási témát mélyítünk el, egyszerre lelkigyakorlatos, tanulmányi és közösség-tapasztalati jelleggel.

– **Bibliai alapkursus** – Hétvégés program (péntektől vasárnapig).
– Alapvető ismereteket nyújt a Szentírás olvasásához és tapasztalatot Isten Igéjének közösségi megéléséhez.

– **Biblianapok, bibliás délutánok, bibliás esték szervezése.**

– **Képzés csoportvezetőknek, önkénteseknek.**

– **Képzés hitoktatóknak.**

– **Novemberben Marosvásárhelyen képzés volt plébániai alkalmazottaknak, a hónap végén megismételjük Kolozsváron.**

– **Tervezünk képzést papok számára.**

– **Biblikus képzés Marosvásárhelyen a Bibliaközpontban.**

– **Nyáron bibliás táborokat szervezünk:** – 3-4 napos táborok felnőtteknek, fiataloknak, és fiatal házasoknak.

– **KMB nyaralás a társulat tagjai számára.**

Az erdélyi kurzus résztvevői

– **Biblikus jellegű lelkipásztori programok vezetése meghívásra** – Előző évek során eddig is vezettünk felkérésre biblikus programokat (Pax Romana, Háló, Lelkipásztori napok stb. keretében). Előzetes egyeztetés alapján plébániák vagy más egyházi közösségek felkérésére hasonló módon vállalkozunk különféle biblikus programok (bibliai alapkursus, bibliai hétvégék, napok, esték stb.) levezetésére.

Szeretnénk nagyobb prioritást szerezni a lelkipásztori munkában az igehirdetés, a Szentírás üzenete terjesztésének.

Keressük a módozatot arra, hogyan lehetne egyházmegyeibb jellegű rétegeknek programokat szervezni.

Tagságunk egy kis csoportja minden második héten pénteken du. 4-5-ig a Bibliaközpontban **imaórát** tart, hogy Isten áldását kiejtsdje munkánkhoz, és imába foglalja minden egyes társulati Tagunk, Jótevőnk és Olvasónk személyes problémáit, gondjait. Kérjük, a távolból is kapcsolódjanak be ebbe a közös imába.

Az imaórák időpontja és az elmélkedések témája: 2017. dec.29.: Lk 18,1-8; 2018. jan.12.: Jn 1,9-11; jan. 26.: Lk 6,47-48; febr. 9.: Mt 6, 7-8; febr. 23.: Lk 9,22-25; márc. 9.: Lk 6,36-38; márc. 23.: Jn 10,31-42; ápr. 6.: Jn 5,1-3; ápr. 20.: Jn 6, 22-29.

Szeretettel hívunk a közös imára (a helyszínen vagy a távolból bekapcsolódva) minden kedves társulati tagot és érdeklődőt!

A keresztényekre egy olyan könyvet bíztak, amelyben elegendő mennyiségű robbanóanyag van ahhoz, hogy az egész civilizációt ezer darabra robbantsa szét, hogy átfordítsa a világot, és békét vigyen egy háborútól pusztított bolygóra. Azonban úgy bántok vele, mintha egyszerűen csak egy irodalmi mű lenne, semmi több.” (*Gandhi*)

ÚJDONSÁGOK

A SZENT CSALÁD EGYIPTOMBAN – DVD – (Vágvölgyi Éva helyszíni felvételei, kopt énekekkel) Ára: 600.- Ft

Tarjányi Béla: **RÖVID HÉBER NYELVTAN** – (22 o.,) Ára: 580.- Ft

Szabó Mária: **GÖRÖG-HÉBER SZÓSZEDET** (174 o.) 2.800.-

BIBLIAKIADVÁNYAINK

KÁLDI-NEOVULGÁTA BIBLIA *nagyított* (21,5 x 13 cm, bordó, kék, zöld kötésben) 3.500.-

KÁLDI-NEOVULGÁTA BIBLIA zsebbiblia (19 x 12 cm, bordó, kék, zöld kötésben) 3.200.-

ÚJSZÖVETSÉG és ZSOLTÁROK (16x10,5 cm) 1.600.-

ÚJSZÖVETSÉG [ÖREGBETŰS] Káldi-Neovulgáta szerint (21 x 13 cm, bordó, műbőr kötésben) 2.200.-

BÉCSI ARANY BIBLIA – A Káldi-Neovulgáta Biblia egyedülállóan reprezentatív kiadásban, mintegy háromszáz középkori színes illusztrációval, ára: 199.000.-

ÚJSZÖVETSÉG ROVÁS ÍRÁSSAL 2.800.-

CIGÁNY BIBLIA Ó- és Újszövetség (Neovulgáta) 2.800.-

CIGÁNY-MAGYAR ÚJSZÖVETSÉG, ára: 1800.-

*Belső egyházi terjesztésben Bibliáink árából
Bibliaboltunkban 25 % kedvezményt adunk*

1066 Bp. Teréz krt. 28. I/6., nyitva: H-Cs 9-17.

Tel: 332-22-60, E-mail: jeromos@biblia-tarsulat.hu

Bibliaboltunk teljes kínálata megtekinthető honlapunkon:

www.biblia-tarsulat.hu

Verbum Domini

*Egy példány ára 250 Ft
az évi négy szám 1000 Ft (+ postaköltség)*

A Cigány Biblia átadása a Szentatyának

manet in aeternum
